

Monitoring Utrechtse School:

Derde meting

R. Kennis

M. Roelofs

T. Eimers

E. Keppels

beroesonderwijs
arbeidsmarkt

Monitoring Utrechtse School: Derde meting

R. Kennis
M. Roelofs
T. Eimers
E. Keppels

22 april 2013

MONITORING UTRECHTSE SCHOOL:
DERDE METING

Monitoring
Utrechtse School:
Derde meting

R. Kennis
M. Roelofs
T. Eimers
E. Keppels

22 april 2013

© 2013 Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt, Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoud

Managementsamenvatting	1
1 Inleiding	5
2 Bereik	9
2.1 Bepaling mate en ernst problematiek	10
2.2 Start It	12
2.3 Make It	15
2.4 Link It	17
2.5 Do It	18
2.6 Conclusies	20
3 Extern rendement	23
3.1 Extern rendement Start It	24
3.2 Extern rendement Make It	27
3.3 Extern rendement Link It	29
3.4 Extern rendement Do It	32
3.5 Conclusies	36
4 Intern rendement	39
4.1 Kwaliteit van de dossiers	40
4.2 Voorkomen van problemen	42
4.3 Activiteiten en betrokken personen	46
4.4 Realisatie van de doelen	47
4.5 Conclusie	51
Bijlage 1 – Methodiek van de probleempromen	53

Managementsamenvatting

Derde meting: instroom en uitstroom

- De derde meting in de monitoring van de Utrechtse School is eind 2012 uitgevoerd. Net als in de eerdere metingen is de nieuwe instroom beschreven met als doel om te bepalen in welke mate de leerlingen van de Utrechtse School voldoen aan het profiel van zware, gestapelde problematiek. Ook is het externe rendement in termen van behaald diploma/startkwalificatie beschreven. De jaarlijkse monitoring maakt het nu mogelijk het externe rendement voor drie jaargroepen op een rij te zetten en de ontwikkeling over meerdere jaren zichtbaar te maken. Voor het eerst is nu ook het interne rendement meegenomen. Het interne rendement zegt iets over de meerwaarde voor de individuele leerling, namelijk de mate waarin hij geholpen is met de problemen waarmee hij te maken heeft. Tegelijk is de totale meerwaarde voor alle leerlingen bij elkaar opgeteld een belangrijke indicator voor het succes van de Utrechtse School als geheel.

Utrechtse School bereikt de beoogde doelgroep

- Net als in voorgaande jaren behoren vrijwel alle leerlingen op de Utrechtse School tot de beoogde doelgroep van overbelaste leerlingen: nagenoeg alle leerlingen hebben te maken met (zeer) zware en gestapelde problematiek, in ieder geval op het gebied van gedrag en meestal ook in de persoonlijke situatie en in de leer/studiehouding. Het type probleemprofiel van de leerlingen binnen de onderdelen Start It, Make It, Link It en Do It verschilt enigszins. Niveauproblematiek (leerachterstanden) komt meer voor bij Start It leerlingen, terwijl Do It leerlingen vaker te maken hebben met loopbaanproblematiek.

Uitstroomresultaten en succes in vervolgonderwijs

- De uitstroomresultaten van *Start It* zijn zeer positief te noemen. Vrijwel alle leerlingen stromen door naar onderwijs en zitten daar ook op termijn nog. Circa een vijfde van de uitstroom naar onderwijs gaat naar het VSO en vijf procent naar praktijkonderwijs.
- Enkele leerlingen vallen vrijwel direct na hun nieuwe start alweer uit. Het gaat om leerplichtige leerlingen die de overstap maken naar het VSO. De Utrechtse School heeft afspraken gemaakt met het VSO (De Pels) om te voorkomen dat leerlingen, die worden doorgeschakeld naar het VSO en in afwachting zijn van een indicatie, thuis komen te zitten. Afsproken is dat leerlingen die vanuit de Utrechtse School worden verwezen naar De Pels daar al direct terecht kunnen, ook al zijn zij nog in afwachting van de indicatie. Dit levert een tijdswinst op van zeven weken. De afspraken tussen de Utrechtse School en De Pels lijken voornamelijk niet altijd de ge-

wenste resultaten op te leveren, omdat juist de leerlingen die de overstap maken naar het VSO uitvallen. Aanbevolen wordt de contacten met het VSO te intensiveren en niet alleen gezamenlijk aandacht te besteden aan de daadwerkelijke overstap, maar ook aan nazorg op De Pels, omdat juist de beginperiode op het VSO een groot risico op uitval geeft.

- *Make It* is een nieuw programma op de Utrechtse School en vormt de middenbouw (leerjaar 2 en 3). In 2011-2012 zijn voor het eerst leerlingen uitgestroomd. Het doel is terugschakeling naar het reguliere VO. De resultaten zijn zeer positief. Vergelijkbaar met *Start It* vervolgt ruim een vijfde van de leerlingen de schoolloopbaan in het VSO en zes procent in het praktijkonderwijs. De overige leerlingen stromen door in het vmbo, merendeels in de basisberoepsgerichte leerweg.
- Bij metingen in de komende jaren kunnen ook uitspraken gedaan worden over het succes van de *Make It* leerlingen op lange termijn. Dan wordt onder meer zichtbaar in hoeverre het bereiken van de niet meer leerplichtige leeftijd invloed heeft op het vervolgen van de schoolloopbaan.
- Leerlingen in *Link It* zitten in leerjaar 4 en doen bijna allemaal examen. De examenresultaten doen niet onder voor het diplomaresultaat op reguliere vmbo-scholen. Gezien de zware populatie leerlingen waarmee de Utrechtse School te maken heeft, is dit een uitstekende prestatie.
- Bijna alle leerlingen vervolgen hun schoolloopbaan in het mbo. De eerste resultaten van de monitoring doen verwachten dat op termijn circa twee derde tot driekwart van alle leerlingen een startkwalificatie zal behalen. Uit de Benchmark MBO 2011 (KBA, 2012) komt naar voren dat het jaarresultaat voor mbo-leerlingen met een vmbo-t-diploma circa 70 procent is. Weliswaar is het jaarresultaat niet dezelfde maat als het behalen van een startkwalificatie, het cijfer geeft wel een indicatie dat landelijk gemiddeld 30 procent van de studenten in het mbo met een vmbo-t-diploma er niet in slaagt een mbo-diploma te behalen. Daarbij vergeleken steekt het verwachte resultaat van de oud *Link It* leerlingen – gezien de doelgroep overbelasten – positief af.
- In het verleden omvatte *Link It* ook klas 3. Ook deze groep vervolgt hun schoolloopbaan. Omdat zij nog geen diploma hadden, is dat hoofdzakelijk in het VO en VSO.
- Het diplomaresultaat van *Do It* ligt op ruim 50 procent. Leerlingen die *Do It* met diploma verlaten studeren meestal verder in het mbo. Van de ongediplomeerde leerlingen stroomt circa een vijfde door naar het mbo. Op termijn stopt echter een aanzienlijk deel met de vervolgopleiding. Een even grote groep leerlingen start juist alsnog met een opleiding. Na twee jaar hebben pas drie leerlingen een startkwalificatie behaald. Door de vele uitvallers en herstarters lijken de kansen van oud *Do It* leerlingen op het behalen van een startkwalificatie vooralsnog beperkt.

- Per 1 januari 2014 is het niet meer mogelijk om zonder diploma in te stromen in het mbo (niveau 2-4)¹. Ongediplomeerde Do It leerlingen kunnen dan niet meer doorstromen naar het mbo op niveau 2. Daarom wordt aanbevolen om verder in te zetten op het verhogen van het diplomarendement van Do It. Het VSV-cijfer kan dan verder omlaag gebracht worden. Tegelijkertijd is Do It voor sommige jongeren eindonderwijs. Het is daarom aan te raden om binnen het programma ook een uitstroomvariant aan te (blijven) bieden die gericht is op doorstroom naar arbeid.
- In 2013 wordt voor overbelaste deelnemers op mbo niveau 2 – 4 mbo-plus opgezet. Deze plusvoorziening wordt door de vijf mbo-instellingen in Utrecht in samenwerking aangeboden en bestaat uit diverse vormen van ondersteuning (variërend van externe hulp op afroep tot een kortdurende time-out voorziening). Het is aan te raden de samenwerking met mbo-plus te zoeken en na te gaan in hoeverre uitstromende Link It en Do It leerlingen overgedragen kunnen worden aan mbo-plus.

Intern rendement

- Het succes van leerlingen op lange termijn is van groot belang. De Utrechtse School werkt aan een juiste basis om succes te kunnen behalen: door problemen van leerlingen weg te nemen, problemen te verminderen of door leerlingen te leren omgaan met hun problemen. Een eerste meting van het intern rendement laat zien dat leerlingen duidelijk minder problemen hebben bij uitstroom dan bij instroom in de Utrechtse School. Toch zijn bij minder dan een derde van de leerlingen alle doelen bereikt. Een aanzienlijk deel van de leerlingen heeft op het moment van uitstroom dus nog in bepaalde mate met problemen te maken. Dat biedt ruimte voor verbetering. Verder inzetten op het bereiken van gestelde doelen is niet alleen positief voor leerlingen, maar ook de nieuwe (VO-)school van de leerling wordt dan verder ontlast.
- De eerste meting van het intern rendement geeft voornamelijk een beeld voor de Start It doelgroep. In volgende metingen van het intern rendement worden ook de dossiers van de andere programma's in grotere aantallen meegenomen. Op die manier kan een vergelijking worden gemaakt tussen de programma's van de Utrechtse School. Ook kan dan een relatie worden gelegd met het vervolg van de schoolloopbaan: hebben de problemen die de leerling bij uitstroom nog heeft consequenties in de verdere studieloopbaan? Ten slotte kunnen meerdere uitstroomjaren worden vergeleken. Daarmee kan een waardeoordeel van het intern rendement gegeven worden.
- Een gestructureerde manier van werken draagt bij aan de kwaliteit van de interne begeleiding. Om die reden wordt aanbevolen in te zetten op de verbetering van de beschikbaarheid en kwaliteit van de dossiervorming. Een betere kwaliteit van de verslaglegging zorgt er bovendien voor dat het intern rendement in vervolgmetingen beter en nauwkeuriger gemeten kan worden.

1 Het betreft een wetsvoorstel dat nog niet is goedgekeurd.

1 Inleiding

De Utrechtse School is op 1 augustus 2009 van start gegaan en richt zich op leerlingen, die door een stapeling van problemen, tijdelijk of voor een langere periode niet in het reguliere onderwijs terecht kunnen. Het gaat om jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar, die moeite hebben met leren, sociaal emotionele problemen hebben en/of problemen ondervinden in de thuissituatie. Deze jongeren hebben intensieve begeleiding nodig, die in het reguliere onderwijs niet gegarandeerd kan worden.

De leerlingen van de Utrechtse School worden gevolgd in de Regiomonitor. KBA heeft inmiddels drie metingen gedaan en deze rapportage richt zich op de derde meting, die eind 2012 is uitgevoerd. De derde meting is een voortzetting van de eerder gestarte monitoring. Door middel van dossieronderzoek zijn gegevens verzameld van de nieuw ingestroomde deelnemers in 2011-2012. Deze nieuwe instroom in een bepaald schooljaar noemen we een cohort. Het cohort 2011-2012 bestaat uit 124 deelnemers die in schooljaar 2011-2012 de Utrechtse School zijn ingestroomd. We maken een vergelijking met de cohorten 2009-2010 en 2010-2011² om de ontwikkeling over de jaren zichtbaar te maken.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de nieuwe instroom, uitgesplitst naar de drie onderwijsprogramma's van de Utrechtse School. Opgemerkt moet worden dat in 2011-2012 het programma Make It is vormgegeven. Make It is het programma voor leerlingen in het tweede en derde leerjaar van de Utrechtse School. Waar eerder (in 2009-2010 en 2010-2011) Start It bestond uit de eerste twee leerjaren, bestaat dit programma vanaf 2011-2012 enkel uit het eerste leerjaar. Link It bestond in 2009-2010 en 2010-2011 uit het derde en vierde leerjaar, maar omvat vanaf 2011-2012 enkel het vierde (en eventueel vijfde of zesde) leerjaar.

2 De tweede meting is in november 2010 uitgevoerd. Van deelnemers die na november 2010 zijn ingestroomd, zijn de dossiers niet onderzocht. Qua aantallen en basisgegevens is het cohort 2010-2011 compleet.

Tabel 1.1 – Aantal en percentage nieuwe leerlingen (instroom) per jaar en per programma Utrechtse School (exclusief leerlingen in het Schakelprogramma)

Programma US	Cohort 2009-2010		Cohort 2010-2011		Cohort 2011-2012	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Start It	92	42	75	61	55	44
Make It	-	-	-	-	45	36
- Leerjaar 2					18	15
- Leerjaar 3					27	22
Link It	33	15	21	17	4	3
Do It	95	43	27	22	20	16
Totaal nieuwe instroom US	220	100	123	100	124	100

In de vorige rapportage zagen we reeds dat het aantal Do It leerlingen in aantallen en procentueel sterk gedaald was tussen 2009-2010 en 2010-2011. In 2011-2012 is het aantal en percentage Do It leerlingen nog iets verder afgenomen. Dat komt omdat Do It geen leerjaar 3 meer kent, maar enkel nog het kopjaar AKA. Daardoor is het aandeel leerlingen in klas 3 de afgelopen jaren toegenomen (zit niet meer 'verborgen' in de groep AKA-leerlingen). Hieronder is het overzicht van de nieuwe instroom per onderwijsprogramma weergegeven.

Tabel 1.2 – Aantal en percentage nieuwe leerlingen (instroom) per jaar en per onderwijsprogramma Utrechtse School

Onderwijsprogramma	Cohort 2009-2010		Cohort 2010-2011		Cohort 2011-2012	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Vmbo1	58	26	58	47	55	44
Vmbo2	34	15	15	12	18	15
Vmbo3	-	-	2	2	1	1
Vmbo3 - BL	-	-	-	-	6	5
Vmbo3 - KL	19	9	9	7	7	6
Vmbo3 - TL	14	6	10	8	8	6
Havo 3	-	-	-	-	5	4
Vmbo4 - KL	-	-	1	1	1	1
Vmbo4 - TL	-	-	1	1	2	2
Havo 4	-	-	-	-	1	1
AKA	95	43	27	22	20	16
Totaal nieuwe instroom US	220	100	123	100	124	100

Een opvallend verschil met de voorgaande cohorten wordt zichtbaar als we kijken naar de leerweg die de leerlingen volgen binnen leerjaar 3 van het vmbo. De instroom in de kaderberoepsgerichte leerweg en theoretische leerweg is afgenomen in vergelijking met de voorgaande twee cohorten, terwijl er juist in de basisberoepsgerichte leerweg en op havo-niveau leerlingen zijn bijgekomen.

Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken beschrijven we de uitkomsten van de derde meting bij de Utrechtse School. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de achtergrondkenmerken, onderwijsprogramma, probleemgebieden en betrokken hulpverlening. In hoofdstuk 3 staat het extern rendement centraal. Tot slot komt in hoofdstuk 4 het intern rendement aan de orde.

2 Bereik

Het bereik is een belangrijke maat voor het succes van plusvoorzieningen, zoals de Utrechtse School. Wordt de doelgroep bereikt en zijn de leerlingen van de Utrechtse School ook daadwerkelijk overbelast?

Uit de vorige rapportage bleek dat cohort 2010-2011 volledig bestaat uit overbelaste jongeren. Ten opzichte van het voorgaande cohort had de Utrechtse School dan ook met een nog zwaardere doelgroep te maken.

In de derde meting hebben we gekeken of het bereik van overbelaste jongeren weer hoog is en wat eventuele ontwikkelingen zijn.

Met ingang van schooljaar 2011-2012 is er op de Utrechtse School een wijziging doorgevoerd in de aangeboden programma's. Voorheen waren er drie programma's, namelijk Start It, Link It en Do It. Vanaf 2011-2012 is Make It hieraan toegevoegd. In het vorige hoofdstuk zagen we dat door de wijziging in programma's op de Utrechtse School bepaalde verschuivingen hebben plaatsgevonden in leerlingaantallen. Ook verschillen in bepaalde persoonskenmerken van leerlingen, met name de leeftijd³, worden hierdoor veroorzaakt. Zo is de gemiddelde leeftijd van de Start It leerlingen in cohort 2011-2012 lager dan in de voorgaande cohorten. Dit komt omdat Start It nu maximaal één jaar duurt in plaats van twee. Bij Link It daarentegen is de gemiddelde leeftijd nu hoger dan in de cohorten 2009-2010 (15,6 jaar) en 2010-2011 (15,4 jaar). Link It bestaat nu immers enkel uit het vierde leerjaar in plaats van uit het derde én vierde leerjaar.

Tabel 2.1 – Persoonskenmerken van nieuw ingestroomde leerlingen in 2011-2012

Programma US	Geslacht (%)		Leeftijd op 1 augustus 2011 (gem.)	Leerlingen	
	M	V		N	%
Start It (vmbo leerjaar 1)	74	26	12,9	55	44
Make It	71	29	14,7	45	36
- Vmbo leerjaar 2	67	33	14,0	18	15
- Vmbo leerjaar 3	77	23	15,2	22	18
- Havo leerjaar 3	60	40	15,3	5	4
Link It (leerjaar 4)	50	50	16,5	4	3
Do It (AKA)	50	50	15,9	20	16
Utrechtse School	69	31	14,2	124	100

3 Leeftijd op 1 augustus 2011

Net als in voorgaande cohorten bestaat het merendeel van de nieuwe instroom van de Utrechtse School uit mannelijke leerlingen. Er zijn wel wat verschillen zichtbaar als we kijken naar de programma's binnen de Utrechtse School. Het percentage mannen in Start It is, sinds de start van de Utrechtse School, gedaald (cohort 2009-2010: 80 procent man; cohort 2010-2011: 77 procent man). Binnen Link It en Do It is de verhouding mannen-vrouwen in cohort 2011-2012 in evenwicht (50-50 procent). Voor Do It betekent dat een verdere daling van het aantal mannen.

Om een indicatie te geven van de problematiek waarmee de leerlingen te maken hebben, beschrijven we in het vervolg van dit hoofdstuk eerst de gehanteerde methodiek om de zwaarte van de leerlingenpopulatie te bepalen. Aansluitend gaan we in op de populatie van de Utrechtse School per onderdeel. Met een verdeling van de leerlingen naar de vijf probleemprofielen maken we duidelijk of de onderdelen van de Utrechtse School de juiste doelgroep bereiken.

2.1 Bepaling mate en ernst problematiek

Om de problematiek van de instroom in beeld te brengen, wordt gebruik gemaakt van een methodiek waarmee het mogelijk is om voor elke deelnemer een eenduidig probleemprofiel op te stellen.

Er worden vijf verschillende probleemprofielen bij jongeren onderscheiden:

- Gedragsproblematiek
- Persoonlijke problematiek
- Problemen in de studiehouding/-vaardigheden
- Problemen met het studieniveau
- Loopbaanproblematiek

In bijlage 1 is een nadere toelichting van de methodiek opgenomen. Hier volstaan we daarom met een korte toelichting.

Kort gezegd is er sprake van hiërarchisch geordende profielen, zodat voor elk persoon maar één profiel van toepassing is. Gedragsproblematiek gaat boven Persoonlijke problematiek dat weer boven Problemen in de studiehouding/studievaardigheden gaat. Onderaan de ladder staat Loopbaanproblematiek. Een leerling met gedragsproblemen krijgt altijd het profiel Gedragsproblematiek, ongeacht of er ook sprake is van nog andersoortige problemen. Een leerling met persoonlijke problemen komt altijd in het profiel Persoonlijke problematiek, ongeacht andere problemen, tenzij... er sprake is van gedragsproblematiek, want dan was immers het profiel Gedragsproblematiek van toepassing. Zo heeft een leerling met het profiel Problemen studiehouding/-vaardigheden bijvoorbeeld problemen met de studiehouding, mogelijk ook niveauproblemen en loopbaanproblemen, maar géén gedrags- en persoonlijke problemen. Logi-

scherwijs geldt voor het profiel Loopbaanproblematiek, dat leerlingen met dit profiel uitsluitend te maken hebben met loopbaanproblemen en met niets anders.

Het voordeel van de indeling is duidelijk wanneer we kijken naar het profiel Loopbaanproblematiek. Dit profiel heeft in deze methodiek geen andere soorten problemen, waardoor het mogelijk is de hele studiekeuzeproblematiek scherp af te bakenen van de andere problemen.

Een andere consequentie van de gekozen indeling is dat het profiel Gedragsproblematiek mogelijk alle andere soorten onderliggende problemen kan omvatten. In wat mindere mate geldt dat ook voor het profiel Persoonlijke problematiek.

De volgende tabel toont de verdeling van de leerlingen van de Utrechtse School naar de vijf probleemprofielen. Wat opvalt, is de lichte daling van het percentage leerlingen met het profiel Gedragsproblematiek.

Tabel 2.2 – Percentage leerlingen Utrechtse School behorend tot probleemprofiel

	2009-2010	2010-2011	2011-2012
	%	%	%
Gedragsproblematiek	90	99	94
Persoonlijke problematiek	7	1	3
Problemen studiehouding	-	-	3
Problemen in niveau	2	-	-
Loopbaanproblematiek	-	-	-
Geen melding van problemen	-	-	1
Totaal aantal nieuw ingestroomde leerlingen (N)*	192	75	112

* Leerlingen met dossiergegevens

Overbelaste jongeren

Voor bepaling van het aantal overbelaste jongeren is het van belang om naast de probleemprofielen ook de complexiteit van de problematiek te bekijken. We onderscheiden daarin drie typen:

- enkelvoudige problematiek: er is sprake van één probleem;
- meervoudige problematiek: er is sprake van twee of meer problemen binnen één probleemgebied (bijvoorbeeld alleen gedragsproblemen);
- multiproblematiek: er is sprake van twee of meer problemen uit twee of meer probleemgebieden (bijvoorbeeld gedrags- en persoonlijke problemen).

Hoewel ook één probleem zwaar en ingrijpend kan zijn, geldt voor de bepaling van overbelasting het criterium dat er sprake moet zijn van stapeling van problemen. Tot 'overbelasten' rekenen we leerlingen met meervoudige en multiproblematiek binnen het profiel Gedragsproblematiek en leerlingen met meervoudige en multiproblematiek binnen het profiel Persoonlijke problematiek.

De volgende tabel toont het percentage overbelaste leerlingen op de Utrechtse School. Na een lichte stijging tussen 2009-2010 en 2010-2011 is het percentage overbelasten in 2011-2012 weer afgenomen.

Tabel 2.3 – Percentage overbelasten

	2009-2010	2010-2011	2011-2012
	%	%	%
Overbelasten	97	100	96
Totaal aantal nieuw ingestroomde leerlingen (N)*	192	75	112

* Leerlingen met dossiergegevens

Betrokkenheid hulpverlening

De betrokkenheid van hulpverlening bij de leerling is een belangrijke indicator voor het vóórkomen en de ernst van de problematiek. Gekeken is naar de betrokkenheid van de volgende hulpverleners, begeleiders en/of instanties:

- psycholoog / psychiater;
- remedial teaching;
- (school)maatschappelijk werk;
- (school)arts, medisch specialisme;
- jeugdzorg;
- politie / justitie;
- reclassering;
- GGZ.⁴

In de volgende paragrafen maken we een onderscheid tussen de leerlingen van Start It, Make It, Link It en Do It. We bekijken of de verschillende programma's de juiste doelgroep bereiken en inderdaad overbelaste jongeren opnemen.

2.2 Start It

Start It (onderbouw) is bedoeld voor leerlingen die wel naar het voortgezet onderwijs gaan, maar waarbij nog onduidelijkheid bestaat over de meest geschikte school en de benodigde ondersteuning en begeleiding. Het programma duurt maximaal een jaar. Na Start It gaan de leerlingen terug naar één van de andere scholen voor voortgezet

4 Het aanbod van de GGZ overlapt deels met de andere genoemde vormen van hulpverlening, maar omdat de GGZ een breed pakket van hulp aanbiedt, is deze instantie waar deze afzonderlijk werd genoemd, hier ook apart opgevoerd.

onderwijs in Utrecht of omgeving of stromen door naar de middenbouw van de Utrechtse School, namelijk Make It.⁵

De populatie van Start It wordt bepaald door zware Gedragsproblematiek. Het aandeel leerlingen met gedragsproblematiek in combinatie met andere problematiek (multiproblematiek) is ten opzichte van het voorgaande cohort iets afgenomen (van 98 naar 94 procent), maar nog steeds boven de 90 procent. De overige leerlingen worden gekenmerkt door ernstige en/of complexe problematiek in de persoonlijke sfeer of studiehouding. Bij vrijwel alle deelnemers in cohort 2011-2012 is sprake van multiproblematiek, ofwel een stapeling van problemen die zich voordoen op verschillende gebieden.

Tabel 2.4 – Percentage Start It leerlingen behorend tot probleemprofiel met uitsplitsing naar complexiteit, 2011-2012

	Start It (instroom 2011-2012)	Utrechtse School (instroom 2011-2012)
	%	%
Gedragsproblematiek	96	94
Enkelvoudige problematiek	2	1
Meerdere gedragsproblemen	-	-
Multiproblematiek	94	93
Persoonlijke problematiek	2	3
Enkelvoudige problematiek	-	-
Meerdere persoonlijke problemen	-	-
Multiproblematiek	2	3
Problemen studiehouding	2	3
Enkelvoudige problematiek	-	-
Meerdere problemen studiehouding/ vaardigheden	-	2
Multiproblematiek	2	1
Problemen opleidingsniveau	-	-
Enkelvoudige problematiek	-	-
Meerdere niveauproblemen	-	-
Multiproblematiek	-	-
Loopbaanproblematiek	-	-
Geen melding van problemen	-	1
Totaal aantal leerlingen (N)*	51	112

* Leerlingen met dossiergegevens

Veruit de meeste leerlingen van Start It hebben te maken met gedragsproblemen in combinatie met andere problemen. Onderstaand overzicht laat zien welke combinaties voorkomen. Naast gedragsproblemen spelen ook problemen met de studiehouding/-vaardigheden, problemen met het opleidingsniveau en persoonlijke problematiek een grote rol. Het gaat merendeels om leerlingen met externaliserende gedragsproblemen (bijvoorbeeld agressief, boos, 'ruziezoeker', brutaal, druk, niet luisteren), gecombineerd met, concentratie- en/of motivatieproblemen, leerachterstanden, en persoonlijke problemen (bijvoorbeeld gescheiden ouders, ziekte / lichamelijke klachten leerling en/of ouders/familieleden).

Tabel 2.5 – Voorkomen van multiproblematiek binnen probleemprofiel Gedragsproblematiek voor nieuw ingestroomde Start It leerlingen 2011-2012 (percentages)

Naast gedragsproblemen, ook:	%
- problemen studiehouding/-vaardigheden	94
- problemen opleidingsniveau	82
- persoonlijke problematiek	73
- loopbaanproblematiek	6
Totaal aantal leerlingen met probleemprofiel multiproblematiek Gedragsproblematiek*	48

* Leerlingen met dossiergegevens

Leerlingen met meervoudige en multiproblematiek binnen het profiel Gedragsproblematiek en leerlingen met meervoudige en multiproblematiek binnen het profiel Persoonlijke problematiek rekenen we tot overbelasten. Alle Start It leerlingen van het voorgaande cohort (2010-2011) werden tot de overbelasten gerekend. Van cohort 2011-2012 behoort 96 procent van de leerlingen tot de overbelasten. Start It slaagt er goed in om de beoogde doelgroep van overbelasten op te vangen.

Tabel 2.6 – Percentage overbelasten Start It, per cohort

	2009-2010	2010-2011	2011-2012
	%	%	%
Start It	97	100	96
Utrechtse School	97	100	96

Opvallend is de afgenomen betrokkenheid van externe hulpverlening, in de vorm van psycholoog / psychiater, remedial teaching, (school)maatschappelijk werk, (school)arts / medisch specialisme, jeugdzorg, politie / justitie, reclassering en GGZ.

Het percentage leerlingen van cohort 2011-2012 dat te maken heeft met één of meer vormen van de genoemde hulpverlening bedraagt 47 procent. Dat is veel minder dan voorgaande cohorten: van de leerlingen in cohort 2009-2010 had 81 procent te maken met één of meer vormen van hulpverlening en in cohort 2010-2011 ging het om 74 procent. De daling geldt ook voor de overige programma's van de Utrechtse School. Zowel binnen Make It, Link It als Do It heeft circa de helft van de leerlingen te maken met één of meer vormen van hulpverlening, terwijl dit in vorige cohorten varieerde van circa 75 tot 100 procent van de leerlingen. Waarschijnlijk heeft de daling een administratieve oorzaak. Met ingang van de derde meting gebruikt KBA de Trajectplannen als informatiebron om een beeld te krijgen van de startsituatie van de leerlingen die de Utrechtse School instromen en niet, zoals in voorgaande metingen, de volledige papieren leerling-dossiers op locatie. Blijkbaar wordt de betrokkenheid van hulpverleners, begeleiders en/of instanties (nog) niet door alle medewerkers van de Utrechtse School expliciet geregistreerd in het Trajectplan. Er vanuit gaande dat de informatie over de betrokken hulpverlening niet compleet en volledig betrouwbaar is, gaan we in de volgende paragrafen niet meer expliciet in op de betrokkenheid van hulpverleners, begeleiders en/of instanties.

2.3 Make It

Make It is het 'nieuwe' programma van de Utrechtse School. Make It (middenbouw) omvat het tweede en derde leerjaar van het voortgezet onderwijs. De leerlingen zijn doorgestroomd vanuit Start It of zijn zij-instromers vanuit het reguliere onderwijs. Er wordt in het programma veel aandacht besteed aan sectororiëntatie en aan de richtingen waaruit de leerling kan kiezen. Na Make It stromen de leerlingen in principe terug naar het reguliere onderwijs. Er zijn echter ook leerlingen die doorstromen naar de bovenbouw en op de Utrechtse School het diplomatraject afleggen.⁶

Net als Start It heeft Make It te maken met een zware doelgroep. Gedragsproblematiek is veruit het meest voorkomende probleemprofiel bij de leerlingen van Make It. Alle leerlingen binnen dit profiel hebben te maken met gedragsproblemen in combinatie met andere problemen (multiproblematiek). De overige leerlingen kampen met meerdere problemen op het gebied van studiehouding en/of –vaardigheden.

6 www.utrechtseschool.nl

Tabel 2.7 – Percentage Make It leerlingen behorend tot probleemprofiel met uitsplitsing naar complexiteit, 2011-2012

	Make It (instroom 2011-2012) %	Utrechtse School (instroom 2011-2012) %
Gedragsproblematiek	95	94
Enkelvoudige problematiek	-	1
Meerdere gedragsproblemen	-	-
Multiproblematiek	95	93
Persoonlijke problematiek	-	3
Enkelvoudige problematiek	-	-
Meerdere persoonlijke problemen	-	-
Multiproblematiek	-	3
Problemen studiehouding	5	3
Enkelvoudige problematiek	-	-
Meerdere problemen studiehouding/ vaardigheden	5	2
Multiproblematiek	-	1
Problemen opleidingsniveau	-	-
Enkelvoudige problematiek	-	-
Meerdere niveauproblemen	-	-
Multiproblematiek	-	-
Loopbaanproblematiek	-	-
Geen melding van problemen	-	1
Totaal aantal leerlingen (N)*	40	112

* Leerlingen met dossiergegevens

Het hoge percentage leerlingen dat gedragsproblemen heeft in combinatie met andere problemen, vraagt om een overzicht van de combinaties die voorkomen. Net als de Start It leerlingen hebben de Make It leerlingen ook vaak te maken met problemen met de studiehouding/-vaardigheden en persoonlijke problematiek. Problemen met het opleidingsniveau komen bij Make It leerlingen echter veel minder vaak voor dan bij Start It leerlingen.

Tabel 2.8 – Voorkomen van multiproblematiek binnen probleemprofiel Gedragsproblematiek voor nieuw ingestroomde Make It leerlingen 2011-2012 (percentages)

Naast gedragsproblemen, ook:	%
- problemen studiehouding/-vaardigheden	95
- persoonlijke problematiek	83
- problemen opleidingsniveau	25
- loopbaanproblematiek	10
Totaal aantal leerlingen met probleemprofiel multiproblematiek Gedragsproblematiek*	38

* Leerlingen met dossiergegevens

Op twee leerlingen na, zijn alle leerlingen van Make It overbelast. Make It voldoet daarmee aan de doelstelling om overbelasten op te vangen.

Tabel 2.9 – Aantal en percentage overbelasten Make It, cohort 2011-2012

	Aantal	%
Make It*	38	95
- Make It: vmbo2	17	94
- Make It: vmbo3	18	95
- Make It: havo3	3	100
Utrechtse School*	107	96

* Leerlingen met dossiergegevens

2.4 Link It

Link It (bovenbouw) is een programma bedoeld voor leerlingen vanaf 15 jaar die aanleg hebben om op een meer theoretische manier te leren. Leerlingen van Link It zijn afkomstig van diverse scholen, van vmbo- tot vwo-opleidingen. Elke leerling zit in een lesgroep, maar volgt een individueel programma met intensieve begeleiding. De opleiding kan gevolgd worden op meerdere niveaus of een combinatie van niveaus en wordt afgesloten met een diploma, waarmee doorstroom naar een vervolgopleiding mogelijk is.⁷ Cohort 2011-2012 telt slechts 4 Link It leerlingen die nieuw zijn ingestroomd: 2 leerlingen volgen de theoretische leerweg van het vmbo, 1 leerling de kaderberoepsgerichte leerweg en 1 leerling havo in leerjaar 4.

Van 2 Link It leerlingen is geen Trajectplan beschikbaar. Eén leerling is een crisisleerling, waarvoor geen Trajectplan (en handelingsplan) wordt opgesteld. Zonder Traject-

7 www.utrechtseschool.nl

plan is geen nadere informatie beschikbaar over problematiek en betrokken hulpverlening.

Van 2 Link It leerlingen is wel een Trajectplan beschikbaar, maar slechts één daarvan is 'gevuld' met informatie over problemen waarmee de leerling te maken heeft. In het andere Trajectplan is geen melding gemaakt van problemen.

Het enige gevulde Trajectplan wijst uit dat de betreffende leerling te maken heeft met gedragsproblemen in combinatie met andere problemen (multiproblematiek), namelijk problemen met de studiehouding-/vaardigheden en loopbaanproblematiek, en als overbelast getypeerd kan worden.

2.5 Do It

Do It (bovenbouw) is een opleiding gericht op leerlingen vanaf 15 jaar die zich het best in een praktische omgeving verder ontwikkelen. Het programma is gebaseerd op 'leren door doen'. De leerling volgt een programma op school en loopt stage. Op school volgen de leerlingen vakken (bijvoorbeeld Nederlands, Engels en rekenen) en werken daarnaast op diverse werkplaatsen aan projecten. Per project kan gekozen worden uit verschillende sectoren, namelijk horeca, zorg/welzijn, handel, administratie. Een succesvolle afronding leidt tot een AKA-diploma (arbeidsmarkt gekwalificeerd assistent). Na afronding wordt de leerling begeleid naar vervolgonderwijs (mbo niveau 2), een baan of een combinatie van werken en leren.⁸

Ook de populatie van Do It wordt bepaald door zware Gedragsproblematiek; 90 procent valt binnen dit probleemprofiel. De overige leerlingen worden gekenmerkt door ernstige en/of complexe persoonlijke problematiek. Bij alle deelnemers met het profiel Gedragsproblematiek of Persoonlijke problematiek is sprake van nog andere problemen op andere gebieden, zogenaamde multiproblematiek.

8 www.utrechtseschool.nl

Tabel 2.10 – Percentage Do It leerlingen behorend tot probleemprofiel met uitsplitsing naar complexiteit, 2011-2012

	Do It (instroom 2011-2012) %	Utrechtse School (instroom 2011-2012) %
Gedragsproblematiek	90	94
Enkelvoudige problematiek	-	1
Meerdere gedragsproblemen	-	-
Multiproblematiek	90	93
Persoonlijke problematiek	11	3
Enkelvoudige problematiek	-	-
Meerdere persoonlijke problemen	-	-
Multiproblematiek	11	3
Problemen studiehouding	-	3
Enkelvoudige problematiek	-	-
Meerdere problemen studiehouding/-vaardigheden	-	2
Multiproblematiek	-	1
Problemen opleidingsniveau	-	-
Enkelvoudige problematiek	-	-
Meerdere niveauproblemen	-	-
Multiproblematiek	-	-
Loopbaanproblematiek	-	-
Geen melding van problemen	-	1
Totaal aantal leerlingen (N)*	19	112

* Leerlingen met dossiergegevens

Ook bij Do It hebben de meeste leerlingen te maken met gedragsproblemen in combinatie met andere problemen. Toch hebben de Do It leerlingen een wat ander probleemprofiel dan de leerlingen uit de andere groepen. Loopbaanproblematiek speelt bij veel leerlingen een rol, terwijl dat bij de Start It en Make It leerlingen slechts in geringe mate aan de orde is.

Tabel 2.11 – Voorkomen van multiproblematiek binnen probleemprofiel Gedragsproblematiek voor nieuw ingestroomde Do It leerlingen 2011-2012 (percentages)

Naast gedragsproblemen, ook:	%
- persoonlijke problematiek	84
- problemen studiehouding/-vaardigheden	84
- loopbaanproblematiek	42
- problemen opleidingsniveau	32
Totaal aantal leerlingen met probleemprofiel multiproblematiek Gedragsproblematiek*	17

* Leerlingen met dossiergegevens

Omdat we de leerlingen met meervoudige en multiproblematiek binnen het profiel Gedragsproblematiek en leerlingen met meervoudige en multiproblematiek binnen het profiel Persoonlijke problematiek tot overbelasten rekenen, zijn alle Do It leerlingen van cohort 2011-2012 overbelast en voldoet Do It maximaal aan de doelstelling om overbelasten op te vangen.

Tabel 2.12 – Percentage overbelasten Do It, per cohort

	2009-2010	2010-2011	2011-2012
	%	%	%
Do It	96	100	100
Utrechtse School	97	100	96

2.6 Conclusies

In dit hoofdstuk hebben we gekeken naar de nieuwe instroom. Het totaal aantal nieuwe leerlingen op de Utrechtse School in schooljaar 2011-2012 is vrijwel gelijk aan de nieuwe instroom in schooljaar 2010-2011. Er hebben zich wat verschuivingen voorgedaan in leerlingenaantallen en gemiddelde leeftijd van de leerlingen binnen de programma's, die te maken hebben met de toevoeging van Make It aan het programma-aanbod van de Utrechtse School. Een verschil met voorgaande cohorten is de toename van het aandeel leerlingen in leerjaar 3 van de Utrechtse School en de verdere afname van het aantal en percentage Do It leerlingen. Deze verschuivingen hangen echter met elkaar samen, omdat leerjaar 3 uit Do It is verdwenen. Een andere opvallende verandering heeft betrekking op de verhouding mannen-vrouwen binnen Do It. Deze verhouding is binnen cohort 2011-2012 in evenwicht. Hiermee wijkt de groep Do It leerlingen af van alle leerlingen op de Utrechtse School: in de totale groep zijn de mannen in de meerderheid.

Onderzocht is of de Utrechtse School, zoals bedoeld, overbelaste jongeren opneemt. De conclusies luiden als volgt:

- Alle onderdelen van de Utrechtse School hebben onmiskenbaar met een zware doelgroep te maken. Veruit de meeste leerlingen hebben te maken met gedragsproblemen in combinatie met andere problemen. De combinaties met gedragsproblematiek die voorkomen, maken duidelijk dat er verschillen zijn tussen de onderdelen. Start It leerlingen hebben meer dan leerlingen van de overige onderdelen te maken met niveauproblematiek (leerachterstanden). Do It leerlingen daarentegen hebben veel vaker te maken met loopbaanproblematiek in vergelijking met de leerlingen van de overige onderdelen.

- Een zeer groot deel van de leerlingen, binnen de vier programma's van de Utrechtse School, is overbelast. Het percentage overbelasten in de nieuwe instroom van de Utrechtse School bedraagt 96 procent. Do It bestaat zelfs volledig (100 procent) uit overbelaste leerlingen.
- Ten opzichte van het voorgaande cohort (2010-2011), waarin alle leerlingen van de Utrechtse School overbelast waren, is het percentage overbelasten wel iets afgenomen. Kijkend naar de aantallen, gaat het slechts om een zeer klein aantal leerlingen dat niet overbelast is. Het bereik van de doelgroep, namelijk overbelasten, is zeer hoog. Er zijn slechts enkelingen met een ander profiel dan de overbelaste leerlingen. We kunnen concluderen dat de Utrechtse School doet wat het moet doen als het gaat om de instroom, namelijk overbelasten opvangen.

In het volgende hoofdstuk kijken we naar het resultaat van de programma's die de Utrechtse School aanbiedt aan de leerlingen.

3 Extern rendement

Dit hoofdstuk beschrijft het extern rendement van de Utrechtse School. Het extern rendement zegt iets over de mate waarin de Utrechtse School haar leerlingen weet toe te leiden naar een diploma en een startkwalificatie. Bij de onderdelen Start It en Make It (onder- en tussenbouw) kunnen leerlingen nog geen diploma halen. Hier kan extern rendement gedefinieerd worden als een succesvolle terugleiding naar (regulier) onderwijs. Het belangrijkste bij deze programma's is dat leerlingen hun schoolloopbaan blijven vervolgen. Op termijn kunnen zij dan hun diploma en uiteindelijk ook startkwalificatie behalen.

De zware problemen waarmee de leerlingen van de Utrechtse School te maken hebben, leiden ertoe dat het niet het alle leerlingen lukt om een startkwalificatie te behalen. Dat geldt vooral voor de AKA-leerlingen, die naast zware problemen ook te maken hebben met leerproblemen (laag niveau). Om die reden zien we ook uitstroom naar werk als een succesvolle vervolgstap.

In de volgende paragrafen beschrijven we per programma het extern rendement. Dat doen we net als in het voorgaande hoofdstuk apart voor Start It, Make It, Link It en Do It. In het vorige hoofdstuk is steeds de nieuwe *instroom* (i.c. cohortbenadering) besproken; nu kijken we naar de *uitstroom* van de Utrechtse School. Deze uitstroom splitsen we op in drie uitstroomjaren.

We bespreken vier onderwerpen:

- De uitstroom: hoeveel leerlingen hebben de Utrechtse School inmiddels verlaten?
- Het diplomaresultaat: sluiten de leerlingen hun schoolloopbaan op de Utrechtse School af met een diploma? Dit onderdeel is alleen relevant voor Link It en Do It leerlingen, omdat leerlingen van Start It en Make It nog geen examen doen.
- De uitstroombestemming: waar gaan de leerlingen na uitstroom uit de Utrechtse School naartoe?
- De situatie op verschillende peilmomenten: starten de leerlingen in het schooljaar na uitstroom ook daadwerkelijk met de opleiding? En zijn zij in de jaren daarna in het bezit van een startkwalificatie (of hier naar op weg)?

Het diplomaresultaat en de uitstroombestemming zijn in kaart gebracht met behulp van gegevens die de Utrechtse School heeft aangeleverd. Bij het bepalen of leerlingen op een peildatum daadwerkelijk onderwijs volgen (situatie op verschillende peilmomenten), zijn de onderwijsnummergegevens van DUO gebruikt. Deze zijn door de (contact)gemeenten Utrecht en Amersfoort beschikbaar gesteld en hebben betrekking op jongeren die woonachtig zijn in de RMC-regio Utrecht en Eem & Vallei.

Het externe rendement is in kaart gebracht voor álle leerlingen die de Utrechtse School hebben verlaten.⁹ Door de situatie van alle uitgestroomde leerlingen in kaart te brengen, worden leerlingen ook gevolgd in hun schoolloopbaan ná uitstroom van de Utrechtse School. Daarmee kan worden vastgesteld of leerlingen op termijn een startkwalificatie behalen. Nadrukkelijk gaat het om een tussenstand. De komende jaren kunnen leerlingen die nu nog geen startkwalificatie hebben deze alsnog halen. Waar dat relevant is maken we een onderscheid tussen de verschillende jaren waarin de leerlingen zijn uitgestroomd. Op die manier worden ook trends zichtbaar.

Uitstroomjaren

Eerder in deze rapportage is gewerkt met cohorten: alle leerlingen die in een bepaald schooljaar zijn gestart op de Utrechtse School behoren tot één cohort. In dit hoofdstuk werken we niet met cohorten, maar met uitstroomjaren: alle leerlingen die in een bepaald schooljaar zijn uitgestroomd.

Een deel van de leerlingen stroomt binnen de Utrechtse School door; bijvoorbeeld van Start It naar Make It of van Make It naar Do It.¹⁰ De leerlingen die binnen de Utrechtse School zijn doorgestroomd en inmiddels zijn uitgestroomd worden beschreven bij het programma waar zij zijn uitgestroomd.

3.1 Extern rendement Start It

Start It is het brugklasprogramma van de Utrechtse School. Leerlingen volgen er onderwijs in leerjaar 1.¹¹ De leerlingen komen dan ook rechtstreeks vanaf de basisschool naar de Utrechtse School, of stromen in vanuit de brugklas van een andere school. Als leerlingen na één jaar Start It nog niet terug kunnen worden geschakeld, kunnen zij binnen de Utrechtse School doorstromen naar Make It.¹²

Omdat Start It alleen leerjaar 1 omvat, doen leerlingen nog geen examen. Het extern rendement wordt daarom bepaald op basis van de uitstroombestemming van leerlingen. De leerlingen zijn allen nog leerplichtig en moeten dus uitstromen naar onderwijs.

Uitstroom

Sinds de start van de Utrechtse School tot en met 2011-2012 hebben 223 leerlingen het Start It programma doorlopen. Omdat het programma maar één jaar duurt, zijn

9 Tot en met schooljaar 2011-2012

10 Voorheen konden leerlingen ook doorstromen vanuit Start It naar Link It of naar Do It. Make It bestond toen nog niet.

11 Tot en met het schooljaar 2010-2011 bestond Start It nog uit twee leerjaren (klas 1 en 2).

12 Het programma Make It bestaat sinds 2011-2012. Voor die tijd stroomden leerlingen vanuit Start It direct door naar Link It of Do It.

vrijwel alle leerlingen weer weg.¹³ Een fors deel van de leerlingen verlaat de Utrechtse School echter niet, maar stroomt door naar Make It. Circa 60 procent van de leerlingen gaat wel (terug) naar een andere school. Tabel 3.1 geeft een overzicht van het aantal uitgestroomde leerlingen per uitstroomjaar.

Tabel 3.1 – Overzicht aantal uitgestroomde deelnemers Start It (tussen 2009-2010 en 2011-2012)

Uitstroomjaar	Aantal leerlingen uitgestroomd
2009-2010	43
2010-2011	57
2011-2012	40
Totaal	140

In 2011-2012 is de doorstroom binnen de Utrechtse School aanzienlijk toegenomen. Dat is het logische gevolg van de herinrichting van Start It naar een éénjarig programma. Daardoor stromen meer leerlingen intern door naar (het tweede leerjaar) Make It. Door de herinrichting van Start It is ook de gemiddelde verblijfsduur van de leerlingen korter geworden. Deze is nu nog circa 7 maanden.¹⁴

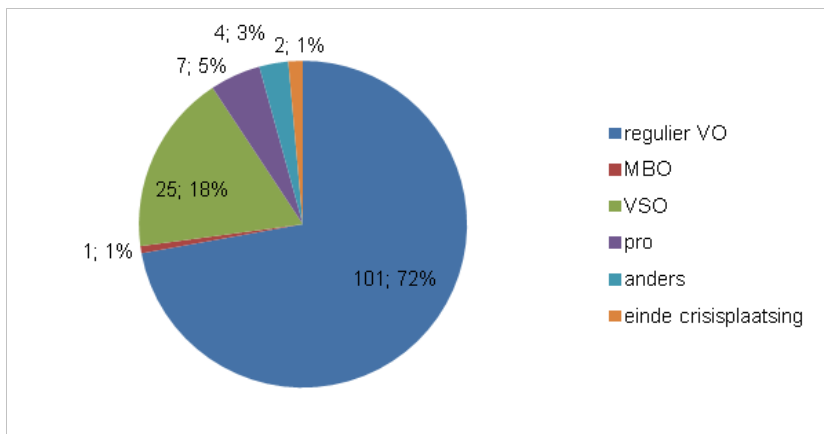
Uitstroombestemming

Het vervolgen van de schoolloopbaan is voor Start It leerlingen heel belangrijk omdat zij gemiddeld nog maar 14,4 jaar oud zijn – en dus leerplichtig – als zij de Utrechtse School verlaten. Op enkele leerlingen na, slaagt de Utrechtse School daar ook in. Bijna driekwart van de leerlingen stroomt uit naar het reguliere VO. Circa 20 procent van de leerlingen kampt met dusdanige gedragsproblemen en/of leerproblemen dat een vervolg in het regulier VO niet mogelijk is. Zij vervolgen hun schoolloopbaan daarom in het speciaal onderwijs of praktijkonderwijs. Een enkele leerling stroomt niet uit naar onderwijs en heeft een andere uitstroombestemming, bijvoorbeeld emigratie of penitentiaire inrichting.

13 Zoals gezegd was Start It voorheen een tweejarig programma. Ook deze leerlingen zijn allemaal uitgestroomd.

14 Dit was eerder nog ruim een jaar.

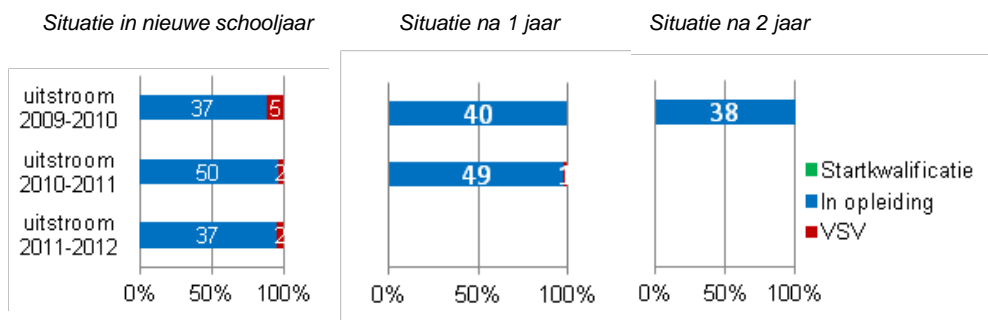
Figuur 3.1 – Uitstroombestemming van uitgestroomde Start It leerlingen, sinds 2009-2010

Situatie na het verlaten van de Utrechtse School

Het is belangrijk dat de leerlingen die de Utrechtse School verlaten ook daadwerkelijk starten in het onderwijs, en daar vervolgens ook blijven. De onderstaande figuur geeft weer in hoeverre uitgestroomde leerlingen ook op termijn onderwijs blijven volgen. Voor die Start It leerlingen die in 2009-2010 zijn uitgestroomd, kunnen we de situatie na 2 jaar in kaart brengen.

Figuur 3.2 – Situatie van uitgestroomde Start It leerlingen, op verschillende peilmomenten (aantallen [in balken] en percentages)

We zien dat vrijwel alle uitgestroomde Start It leerlingen daadwerkelijk starten op een nieuwe school. Die leerlingen die niet meteen starten in het onderwijs, doen dat later meestal alsnog.

In oktober 2012 zijn in totaal drie oud Start It leerlingen voortijdig schoolverlater¹⁵: twee leerlingen die in 2012 zijn uitgestroomd en één leerling die in 2011 is uitgestroomd. Het gaat om twee leerlingen die niet in het VSO zijn gestart en één leerling die is uitgestroomd naar het VO, vervolgens naar het VSO is gegaan en daar is uitgevallen.

Een vergelijking tussen de uitstroomjaren laat zien dat de Utrechtse School er de afgelopen jaren steeds beter in is geslaagd om alle leerlingen direct terug te schakelen naar onderwijs. Hoewel bijna alle leerlingen van Start It namelijk wel een uitstroombestemming naar onderwijs hebben, bleken de leerlingen die in het eerste jaar van de Utrechtse School uitstroonden van Start It na de zomervakantie toch niet altijd te starten met school. Het toezicht hierop is de afgelopen jaren steeds verder verbeterd. Hierdoor zijn in de uitstroomjaren 2010-2011 en 2011-2012 nog ieder twee leerlingen met de uitstroombestemming onderwijs niet met school gestart, in vergelijking met vijf leerlingen die al in 2009-2010 zijn uitgestroomd. Daarmee is het percentage VSV-ers kleiner geworden.

Het grootste gedeelte van de leerlingen volgt in oktober 2012 een vmbo-opleiding, meestal de basisberoepsgerichte leerweg. Daarnaast zien we dat een deel van de Start It leerlingen die al langer geleden zijn uitgestroomd inmiddels is gestart met een mbo-opleiding op niveau 1 of 2 en één leerling zelfs op mbo-niveau 4.

Er zijn 12 leerlingen die ondertussen een diploma hebben gehaald: zeven op mbo-niveau 1 en vijf op het vmbo. Ook hier betreft het leerlingen die al langer geleden zijn uitgestroomd.

3.2 Extern rendement Make It

Make It is de middenbouw van de Utrechtse School. De leerlingen die dit programma volgen zijn afkomstig vanuit het reguliere onderwijs. Daarnaast kunnen ook Start It leerlingen doorstromen naar Make It.

Uitstroom

In het schooljaar 2011-2012 hebben 69 leerlingen onderwijs gevolgd binnen Make It. Meer dan een derde van deze leerlingen is doorgestroomd vanuit Start It. De andere leerlingen komen vanuit vo-scholen in de regio.

Ongeveer de helft van de leerlingen is in het schooljaar 2011-2012 uitgestroomd, het gaat om 33 leerlingen. Circa twee derde van hen is uitgestroomd vanuit klas 3.

15 13 leerlingen zijn niet in de onderwijsnummerbestanden terug te vinden.

Meestal volgden deze leerlingen de basisberoepsgerichte leerweg. De leerlingen die vanuit klas 2 zijn uitgestroomd zaten in klassen waarin de basisberoepsgerichte en kaderberoepsgerichte leerweg nog samengevoegd waren. Gemiddeld hebben uitgestroomde leerlingen 11 maanden op de Utrechtse School gezeten.

Tabel 3.2 – Overzicht aantal uitgestroomde deelnemers Make It (in 2011-2012)

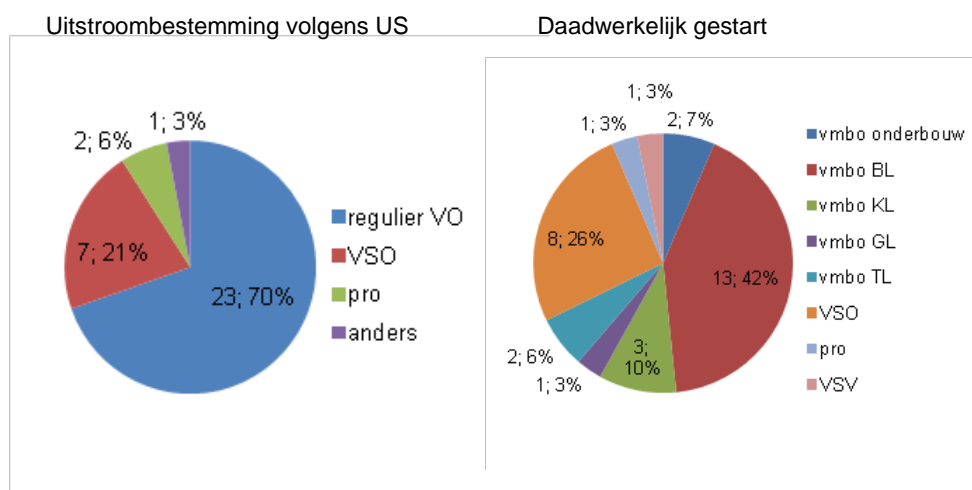
Uitstroomjaar	Aantal leerlingen uitgestroomd
2011-2012	33

Uitstroombestemming

Vergelijkbaar met Start It wordt het extern rendement van Make It bepaald op basis van het vervolgen van de onderwijsloopbaan.

Ook Make It is succesvol in de terugschakeling van leerlingen naar onderwijs, want vrijwel alle leerlingen vervolgen hun onderwijsloopbaan (1 leerling is verhuisd). Ruim twee derde van de leerlingen vervolgt hun schoolloopbaan op een reguliere VO-school. Circa een vijfde van de leerlingen gaat naar het VSO. De uitstroombestemming van Make It leerlingen is daarmee vergelijkbaar met Start It leerlingen.

Figuur 3.3 – Uitstroombestemming van Make It leerlingen afgezet tegen daadwerkelijk gestart

Situatie na het verlaten van de Utrechtse School

Met behulp van het onderwijsnummer zien we dat in het nieuwe schooljaar circa driekwart van de leerlingen een vmbo-opleiding volgt, meestal in de basisberoepsgerichte leerweg. De overige leerlingen zijn ingestroomd in het VSO of Praktijkonderwijs. Eén leerling is niet gestart in het VSO en is daarmee VSV-er geworden. Het betreft een leerplichtige leerling van 16 jaar.

Ook op termijn is het belangrijk dat leerlingen die zijn uitgestroomd uit Make It onderwijs blijven volgen. Aan de ene kant omdat de meeste leerlingen nog leerplichtig zijn, aan de andere kant omdat geen van de leerlingen in het bezit is van een startkwalificatie. De komende jaren moeten deze leerlingen dan ook gevolgd blijven worden.

3.3 Extern rendement Link It

Tot en met het schooljaar 2010-2011 was Link It het programma voor bovenbouwleerlingen met een voorkeur voor meer theoretisch leren. Omdat zowel leerjaar 3 als leerjaar 4 werd aangeboden, deden niet alle leerlingen examen. Vanaf het schooljaar 2011-2012 wordt binnen Link It alleen nog leerjaar 4 aangeboden en gaan de meeste leerlingen op voor hun diploma.

Link It heeft zowel leerlingen die instromen vanuit het reguliere VO, als leerlingen die via Start It (tot 2011-2012) en Make It (vanaf 2011-2012) zijn binnengekomen.

Uitstroom

Tussen 2009-2010 en 2011-2012 hebben er 73 leerlingen het Link It programma gevolgd. Van deze groep is ongeveer 20 procent vanuit Start It/ Make It ingestroomd. De andere leerlingen komen vanuit het reguliere VO. Vanaf 2009-2010 zijn 67 Link It leerlingen extern uitgestroomd. Tabel 3.3 geeft een overzicht van de uitstroom dat is uitgesplitst naar uitstroomjaar.

Tabel 3.3 – Overzicht aantal uitgestroomde deelnemers Link It (tussen 2009-2010 en 2011-2012)

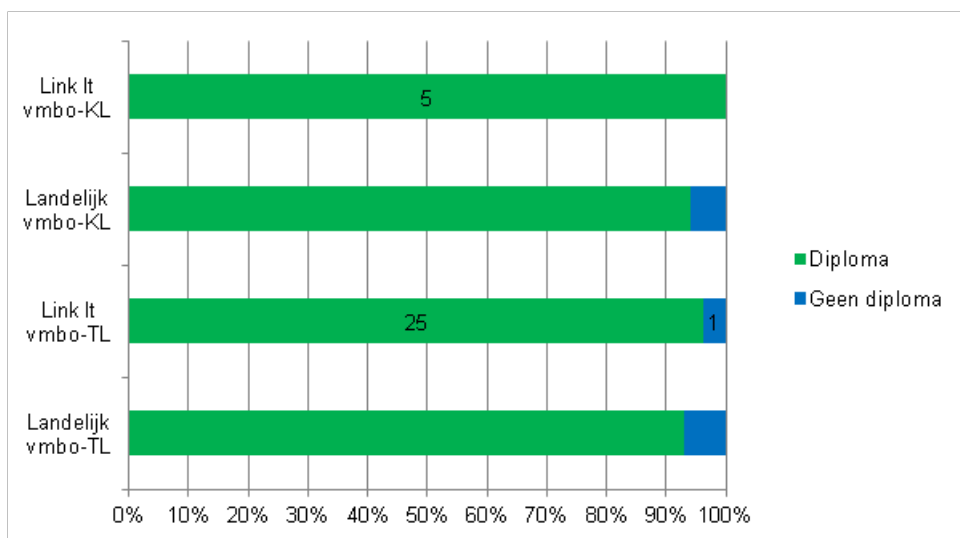
Uitstroomjaar	Aantal leerlingen uitgestroomd
2009-2010	15
2010-2011	31
2011-2012	21
Totaal	67

Diplomaresultaat

Leerlingen die onderwijs volgen binnen Link It doen in principe ook examens. Er zijn enkele uitzonderingen. Allereerst zijn er elk jaar enkele leerlingen die via een crisis- of diagnoseplaatsing instromen. Deze leerlingen stromen vaak al halverwege het jaar uit. Daarnaast worden soms leerlingen teruggetrokken van examens. Ten slotte was er in voorgaande jaren ook uitstroom uit leerjaar 3.

Tussen 2009-2010 en 2011-2012 hebben 31 leerlingen¹⁶ examens gedaan. Het diplomarendement van deze leerlingen is met 97 procent (30 geslaagden) in lijn met het landelijke gemiddelde van 94 (KL) en 93 (TL) procent. Gezien de zware problematiek van de leerlingen, en de LWOO-indicatie van een aantal kan het rendement als zeer positief beoordeeld worden.

Figuur 3.4 – Diplomaresultaat van Link It leerlingen (sinds 2009-2010), afgezet tegen landelijke score (aantallen [in balken] en percentages)

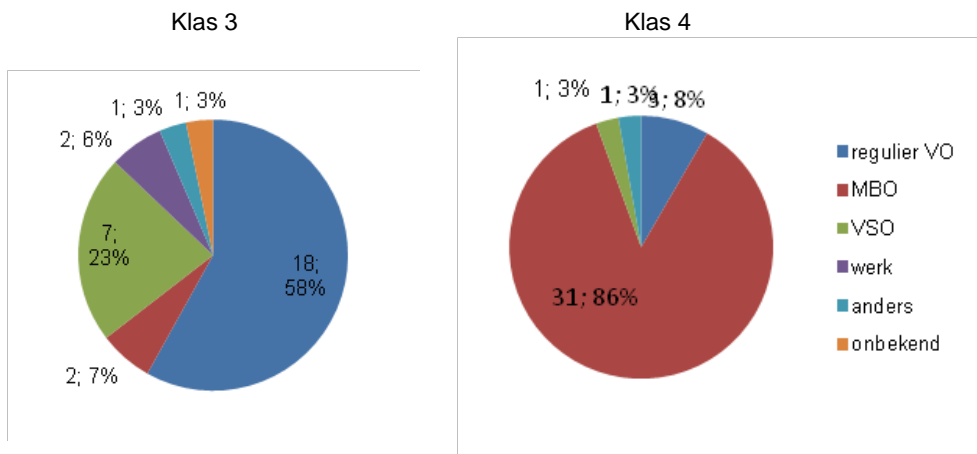
Uitstroombestemming

De leerlingen die Link It verlaten hebben nog geen startkwalificatie behaald. Het is daarom belangrijk dat zij verder studeren. De meeste leerlingen vervolgen hun schoolloopbaan. Tussen uitstromers uit klas 3 en klas 4 zitten wel grote verschillen in het onderwijstype waarnaar zij uitstromen.

¹⁶ 5 leerlingen zaten wel in leerjaar 4, maar hebben geen examens gedaan op de Utrechtse School.

Bijna 90 procent van de leerlingen uit klas 3 stroomt vanuit Link It door naar (vervolg)onderwijs. Voor de meeste leerlingen is dit het vmbo (58 procent). Ook gaat bijna een kwart van de leerlingen naar het VSO. Leerlingen uit klas 4 kiezen bijna allemaal voor een mbo-opleiding. De leerlingen die Link It zonder diploma verlaten (gezakt, teruggetrokken voor examens, tussentijdse uitstroom) gaan verder op het VO of VSO. Een enkeling heeft een andere bestemming (werk, leerplicht). Er zijn geen leerlingen die doorstromen naar het praktijkonderwijs. Figuur 3.5 laat dit zien.

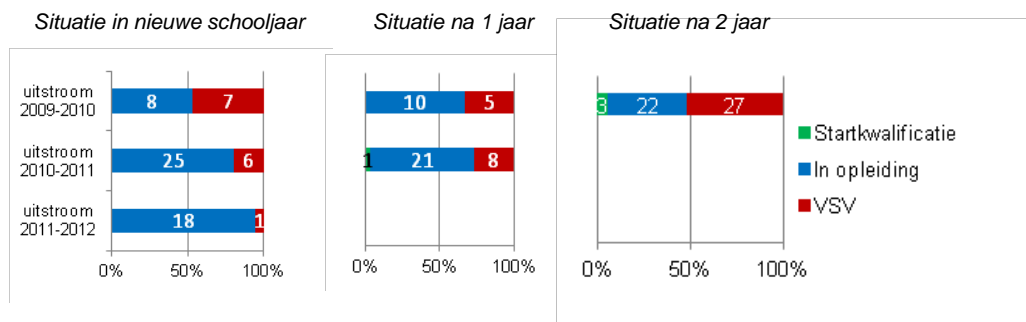
Figuur 3.5 – Uitstroombestemming van Link It leerlingen (sinds 2009-2010), uitgesplitst naar klas

Situatie na het verlaten van de Utrechtse School

In het verleden slaagde de Utrechtse School er niet altijd in om leerlingen ook te laten ‘landen’ op de vervolgopleiding. Een deel van de leerlingen zei op het moment van uitstroom wel verder te studeren, maar startte in het nieuwe schooljaar niet met de nieuwe opleiding. In combinatie met een aantal leerlingen met een uitstroombestemming anders dan onderwijs leidde ertoe dat 47 procent van de leerlingen die in 2009-2010 van Link It uitstroonden in het nieuwe schooljaar (in oktober 2010) VSV-er was. Door een stijging van de uitstroom naar onderwijs en inspanningen van de Utrechtse School om leerlingen op de ‘juiste plek’ te krijgen is het percentage leerlingen dat in het nieuwe schooljaar VSV-er is sterk gedaald tot 5 procent van de leerlingen die in 2011-2012 zijn uitgestroomd uit Link It. Figuur 3.6 laat dit zien, en geeft ook de situatie op langere termijn weer.

Figuur 3.6 – Situatie van uitgestroomde Link It leerlingen, op verschillende peilmomenten (aantallen [in balken] en percentages)

We zien dat leerlingen die meer recent zijn uitgestroomd van Link It veel minder vaak VSV-er worden in het nieuwe schooljaar. Dit is een positieve ontwikkeling. De eerste lange termijn cijfers laten zien dat ongeveer een derde van de leerlingen er na twee jaar niet in slaagt om een startkwalificatie te behalen. Dat betekent óók dat de andere leerlingen daar wel in lijken te slagen: een deel van de leerlingen is nog op weg naar een startkwalificatie, zes leerlingen is dat al gelukt: vijf hebben er een mbo-diploma niveau 2 en één leerling heeft een havo of vwo diploma. Deze leerling volgt nu een hbo-opleiding.

Door de daling van het aantal leerlingen dat VSV-er wordt na uitstroom uit de Utrechtse School kunnen we voorzichtig een verwachting uitspreken dat ook op langere termijn het aantal leerlingen dat er niet in slaagt een startkwalificatie te behalen iets zal afnemen: van ongeveer een derde, naar circa een kwart van de leerlingen. De komende jaren zullen we de leerlingen hierop blijven monitoren.

3.4 Extern rendement Do It

Do It is het programma van de Utrechtse School waar leerlingen een AKA-opleiding volgen. Deze opleiding duurt in principe één jaar. De leerlingen die Do It hebben verlaten hebben gemiddeld ruim 15 maanden op de Utrechtse School gezeten. Dat is meer dan de één jaar die voor Do It staat, maar dat komt ook doordat sommige leerlingen ook al een ander programma van de Utrechtse School gevolgd hebben.

De leerlingen van Do It volgen een mbo-niveau 1 opleiding waar de praktijk een grote rol in speelt. Uitstroom naar onderwijs is niet altijd het doel, want een deel van de leerlingen gaat werken. Hierin speelt ook het cognitieve niveau van de leerlingen een rol; voor een deel van de leerlingen is mbo-niveau 1 het hoogst haalbare. Soms zorgt ook de zware problematiek voor een belemmering in het halen van een diploma.

Uitstroom

Do It heeft de afgelopen jaren de meeste leerlingen van de Utrechtse School onderwijs gegeven. Tussen 2009-2010 en 2011-2012 hebben 169 leerlingen het Do It programma gevolgd. Het grootste deel van deze leerlingen is inmiddels uitgestroomd. In totaal 150 leerlingen – ruim 90 procent van de leerlingen die instromen in Do It – zijn extern ingestroomd. Een klein deel van de leerlingen is doorgestroomd vanuit Start It en Link It. De gemiddelde leeftijd waarop leerlingen uitstromen uit het Do It programma is 17,4 jaar.

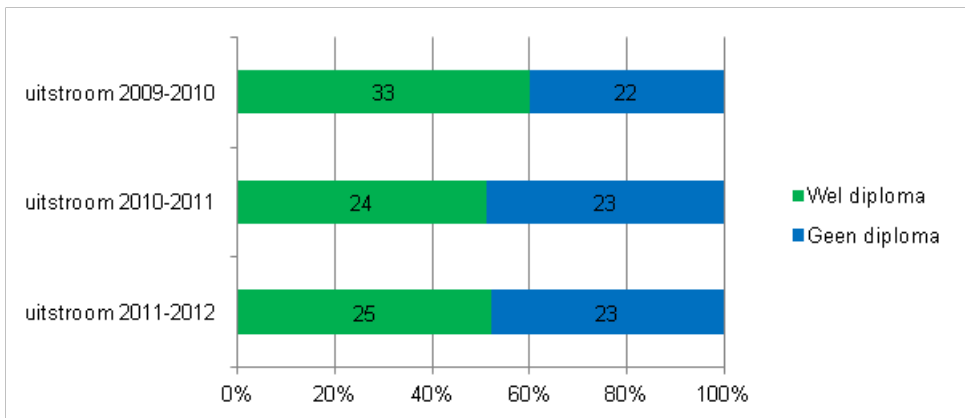
Tabel 3.4 – Overzicht aantal uitgestroomde deelnemers Do It (tussen 2009-2010 en 2011-2012)

Uitstroomjaar	Aantal leerlingen uitgestroomd
2009-2010	55
2010-2011	47
2011-2012	48
Totaal	150

Diplomaresultaat

Het behalen van het AKA-diploma is niet voor alle Do It leerlingen weggelegd. In 2009-2010 haalde 60 procent van de uitgestroomde leerlingen het AKA-diploma, in 2010-2011 en 2011-2012 was dat respectievelijk 51 en 52 procent van de uitstroom.

Figuur 3.7 – Diplomaresultaat van Do It leerlingen, per uitstroomjaar (aantallen [in balken] en percentages)

Uitstroombestemming

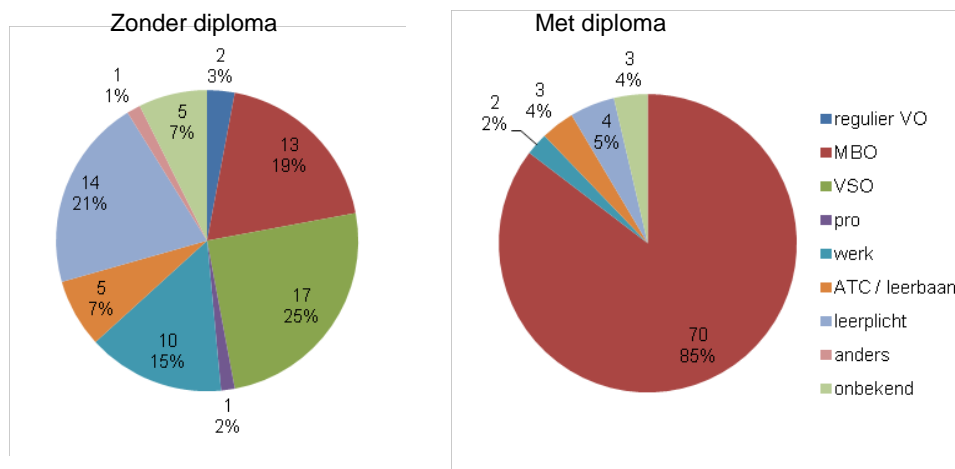
Leerlingen die Do It verlaten, hebben – ongeacht of zij wel of niet gediplomeerd zijn – nog geen startkwalificatie in bezit. Het is dus belangrijk dat zij kiezen voor een vervolgopleiding. Zoals gezegd rekenen we ook de uitstroom naar werk als succesvolle uitstroom.

Leerlingen die Do It verlaten mét AKA-diploma stromen bijna allemaal door naar het mbo. Enkele leerlingen kiezen ervoor om te gaan werken – al dan niet via een leerbaan of een ATC – of hebben een andere uitstroombestemming.

De waaier van uitstroombestemmingen van leerlingen die er niet in geslaagd zijn het AKA-diploma te behalen is veel groter. Iets minder dan de helft van deze leerlingen vervolgt de onderwijsloopbaan. Opvallend hierin is de forse doorstroom naar het VSO. Het geeft aan dat een groot deel van de leerlingen zware gedragsproblemen heeft. Verder valt op dat veel van de leerlingen die niet uitstromen richting onderwijs terecht komen bij Leerplicht. De meeste anderen gaan werken – al dan niet via een ATC of leerbaan.

Door de afschaffing van de drempelloze instroom in het mbo, zal het in de toekomst voor de ongediplomeerde leerlingen niet meer mogelijk zijn om de onderwijsloopbaan in het mbo te vervolgen. Het grote aandeel ongediplomeerde uitstroom zou dan ook een belangrijk aandachtspunt voor de komende jaren moeten zijn.

Figuur 3.8 – Uitstroombestemming van Do It leerlingen (sinds 2009-2010), uitgesplitst naar diplomaresultaat¹⁷

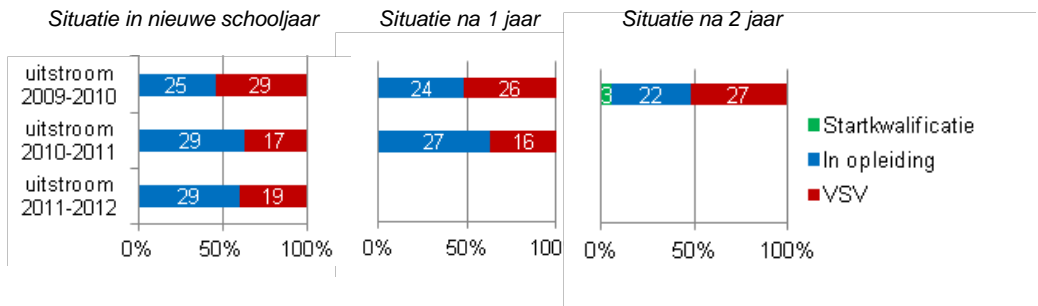

¹⁷ Van 6 leerlingen is onbekend of zij een diploma hebben behaald. Hun uitstroombestemming is ook niet bekend. Deze leerlingen zijn buiten het figuur gelaten.

Situatie na het verlaten van de Utrechtse School

Een deel van de leerlingen besluit tussen de uitstroom uit Do It en de instroom in de nieuwe opleiding toch niet te starten. Dat wordt zichtbaar in de volgende figuur. Daarin komt naar voren dat circa 44 procent van de leerlingen in het nieuwe schooljaar VSV-er is, terwijl op basis van de uitstroombestemming een VSV-percentage van 31 procent verwacht kon worden.

Figuur 3.9 – Situatie van uitgestroomde Do It leerlingen, op verschillende peilmomenten (aantallen [in balken] en percentages)

Hoewel het percentage leerlingen dat geen opleiding volgt dus hoger ligt dan de verwachting, zijn meer leerlingen er de afgelopen twee jaar in geslaagd een opleiding te blijven volgen. Na het eerste bestaansjaar van de Utrechtse School was nog ruim de helft van de Do It uitstroom in het nieuwe schooljaar niet in opleiding, nu is dat nog ongeveer 38 procent. Mogelijk is dit ook een verdienste van de extra inzet op nazorg van de Utrechtse School.

Hoewel het aantal AKA-leerlingen dat de afgelopen twee jaar is gestart met een vervolgopleiding is toegenomen, houden veel het op termijn niet vol deze vervolgopleiding af te ronden. Circa 30-40 procent van de leerlingen die een vervolgopleiding zijn gestart, vallen op termijn toch weer uit. Tegelijkertijd echter begint ook 30-40 procent van diegenen die geen vervolgopleiding zijn gestart, later alsnog met het volgen van onderwijs. We kunnen daarmee concluderen dat het percentage AKA-leerlingen dat VSV-er wordt niet verder oploopt naar mate de uitstroom langer geleden is, maar dat veel leerlingen het niet volhouden om een opleiding af te ronden. Dit patroon roept de vraag op in hoeverre de groep AKA-leerlingen die na een periode van VSV toch weer met een vervolgopleiding begint op termijn succesvol zal zijn en een startkwalificatie zal halen. Dit zal duidelijk worden door deze groep de komende jaren te blijven monitoren.

In vergelijking met andere plusvoorzieningen die een AKA-programma aanbieden, presteren oud Do It leerlingen goed. In vergelijking met de uitgestroomde AKA-

leerlingen van het Flex College – plusvoorziening in Nijmegen is het diplomarendement van oud Do It leerlingen hoger (55 procent versus 38 procent). Omdat leerlingen met een diploma vaker doorstromen naar onderwijs dan leerlingen zonder diploma is ook het percentage VSV-ers onder oud Do It leerlingen lager.

Om het percentage VSV-ers verder te verminderen, zou daarom voornamelijk ingezet moeten worden op het behalen van een diploma. Bovendien zorgt ook de afschaffing van de drempelloze instroom voor niveau-2 opleidingen ervoor dat het behalen van een AKA-diploma extra belangrijk wordt in het voorkomen van VSV.

3.5 Conclusies

In bovenstaande paragrafen is het extern rendement voor de vier onderdelen van de Utrechtse School besproken. Door de inhoudelijke verschillen tussen de programma's en de doelgroep (qua leeftijd, niveau) is het extern rendement voor de verschillende onderdelen deels op basis van andere criteria bepaald. Zo is het diplomarendement niet relevant voor leerlingen uit de onderbouw, en wordt uitstroom naar werk in plaats van onderwijs voor AKA-leerlingen ook als succesvol gezien.

Ondanks deze verschillen kunnen op hoofdlijnen toch conclusies getrokken worden:

- Gezien de problematiek van de doelgroep, slaagt de Utrechtse School er goed in om leerlingen succesvol uit te laten stromen. Het percentage leerlingen dat zijn/haar diploma haalt bij Link It en Do It is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde. Dat betekent dat 97 procent van de Link It leerlingen en ruim de helft van de Do It leerlingen een diploma haalt.
- Het verminderen van het aantal VSV-ers lijkt mogelijk door het diplomarendement verder te verhogen, omdat het behalen van een diploma zeer bepalend is in de vervolgstap die de leerling maakt.
- De Utrechtse School slaagt er goed in – en steeds beter – om leerlingen na uitstroom in het onderwijs te houden. Het vervolgen van de schoolloopbaan na uitstroom van de Utrechtse School is voor de meeste leerlingen noodzakelijk, omdat zij 1) meestal nog leerplichtig zijn en 2) op de Utrechtse School nog geen startkwalificatie kunnen behalen.

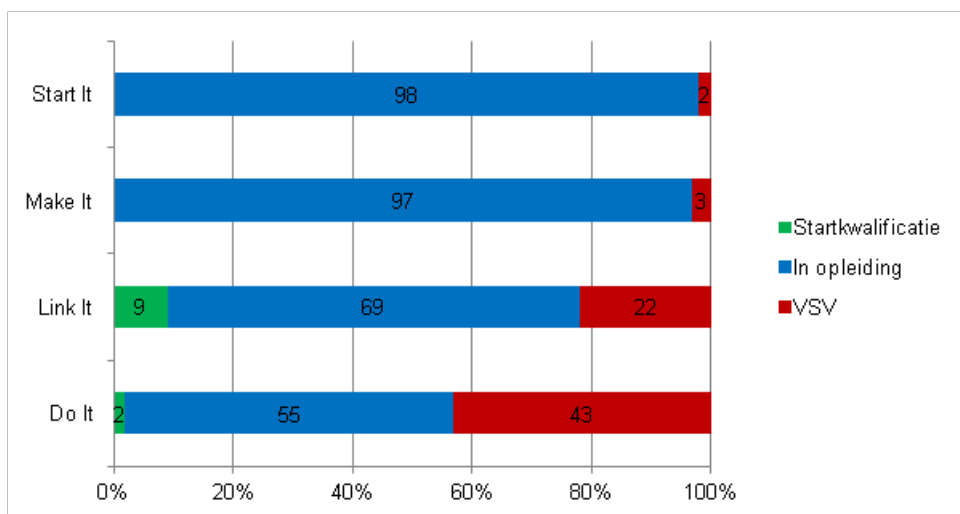
De cijfers laten zien dat steeds meer leerlingen niet alleen zégen hun onderwijsloopbaan te vervolgen, maar ook daadwerkelijk starten in het nieuwe schooljaar. In het verleden werden leerlingen uit klas 3 (voorheen Link It, nu Make It) en klas 4 (Link It) soms VSV-er, terwijl zij nog wel leerplichtig waren. Daar is nu bijna geen sprake meer van.¹⁸

18 In oktober 2012 is één leerplichtige oud-leerling van Make It die in 2011-2012 is uitgestroomd VSV-er. Hij had als uitstroombestemming VSO.

- Door leerlingen te blijven volgen kan ook het succes van de leerling op lange termijn bekeken worden. Hieruit blijkt dat de meeste leerlingen ook op termijn niet uitvallen.

In oktober 2012 volgen de meeste leerlingen nog steeds een opleiding. Meestal gaat het bij leerlingen die vanuit Start It en Make It zijn uitgestroomd om een vmbo-opleiding. Ook de uitstroom naar het VSO is aanzienlijk (gemiddeld 15 procent, in bepaalde groepen meer dan 20 procent). Naar het praktijkonderwijs gaan relatief weinig leerlingen.¹⁹ Leerlingen van Link It en Do It volgen meestal een mbo-opleiding op niveau 2. Figuur 3.10 geeft een totaaloverzicht.

Figuur 3.10 – Situatie op peildatum oktober 2012, voor Utrechtse School, percentages

¹⁹ Over de afgelopen drie jaar zijn 10 leerlingen die naar het praktijkonderwijs zijn gegaan.

4 Intern rendement

In het vorige hoofdstuk is het extern rendement van de Utrechtse School besproken. Bij het extern rendement staat de output in termen van behaalde diploma's en de uitstroombestemming centraal. Het succes van de Utrechtse School laat zich echter niet alleen uitdrukken in onderwijsresultaten en een succesvolle schakeling naar vervolgonderwijs of werk, maar ook in de mate waarin de leerlingen zijn geholpen op het gebied van de problemen waarmee zij te maken hebben. Vaak is het oplossen van de problemen, of het ermee leren omgaan een voorwaarde voor het onderwijs-succes. Het helpen wegnemen van de belemmeringen die de problemen veroorzaken, duiden we aan als het intern rendement. Het intern rendement heeft twee dimensies. Het zegt iets over de meerwaarde voor de individuele leerling, namelijk de mate waarin hij feitelijk geholpen is. Tegelijk is de totale meerwaarde voor alle leerlingen bij elkaar opgeteld een belangrijke indicator voor het succes van de Utrechtse School als geheel.

Om het intern rendement aan te kunnen tonen, moet zichtbaar gemaakt worden welke vooruitgang met de leerling is geboekt gedurende een opleidingstraject op de Utrechtse School. Dit vraagt om een gestructureerde manier van werken (intake, plan van aanpak, voortgang, evaluatieve afsluiting), waarbij sprake is van een goede verslaglegging. Op de Utrechtse School wordt hier volop in geïnvesteerd. Bij de start van de leerling op de Utrechtse School wordt door een orthopedagoog een trajectplan opgesteld. Hierin worden de lange termijn doelen omschreven die behaald moeten worden voordat de leerling kan uitstromen. Vervolgens wordt er voor iedere periode (vijf keer per jaar; een periode duurt acht weken) een periodiek handelingsplan opgesteld door de docent, waarin een aantal doelen uit het trajectplan gespecificeerd worden. Voor de leerling is er een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP), waarin de doelen staan waar de leerling aan gaat werken. Als de leerling uit gaat stromen, wordt er een eindverslag opgesteld. In dit eindverslag wordt het traject van de leerling beschreven en worden handelingsadviezen geformuleerd voor de volgende school. De genoemde rapportages hebben allen een vaste structuur, waardoor het mogelijk is het intern rendement te meten. Door het trajectplan en het eindverslag naast elkaar te leggen, wordt zichtbaar in welke mate een leerling geholpen is op het gebied van de problemen waarmee hij/zij te maken heeft.

Opgevraagd zijn de trajectplannen en eindverslagen van 44 leerlingen van de Utrechtse School. Uiteindelijk waren van 34 leerlingen de benodigde verslagen beschikbaar voor het onderzoek. Het gaat om leerlingen tussen de 13 en 18 jaar die zijn ingestroomd en ook weer zijn uitgestroomd in schooljaar 2011-2012. In overleg met

de Utrechtse School is voor deze groep gekozen omdat het invullen van de Trajectplannen en Eindverslagen vanaf genoemd schooljaar een aandachtspunt is. Daarom werd verwacht dat de Trajectplannen en Eindverslagen uit dit schooljaar (2011-2012) volledige en betrouwbare informatie bevatten. Uit het onderzoek blijkt echter dat dit niet volledig het geval is.

4.1 Kwaliteit van de dossiers

Er zijn forse verbeteringen mogelijk wat betreft de kwaliteit van de trajectplannen en eindverslagen. Ten eerste moet voor *alle* (uitgestroomde) leerlingen een trajectplan en eindverslag *beschikbaar* zijn. Deze plannen/verslagen zouden toegankelijk moeten zijn via Magister, zodat de informatie, ten behoeve van de interne begeleiding, op elk moment geraadpleegd kan worden. Ten tweede moet het formuleren van doelen en activiteiten consistent(er) (doelen en activiteiten sluiten op elkaar aan) en concreter.

Van 10 van de 44 leerlingen heeft de Utrechtse School de benodigde verslagen niet kunnen aanleveren. De redenen hiervoor zijn divers. In vijf gevallen is de reden legitiem. Vier leerlingen zijn 'crisisleerlingen'. Deze leerlingen zitten slechts vier weken op de Utrechtse School en voor hen wordt geen trajectplan of eindverslag opgesteld. Eén leerling is toch nog in traject en daarvan is logischerwijs nog geen eindverslag beschikbaar.

In de vijf andere gevallen luidt de reden voor het ontbreken van de verslagen onder meer: school waar leerling geplaatst wordt, neemt genoeg met periodiek handlingsplan; leerling is van de één op de andere dag uit huis geplaatst; er is alleen een 'diagnostisch rapport' beschikbaar. In deze gevallen had feitelijk wel een trajectplan en eindverslag door de Utrechtse School opgesteld moeten worden.

Onderstaand overzicht geeft weer van hoeveel leerlingen, per programma binnen de Utrechtse School, de benodigde informatie beschikbaar is.

Tabel 4.1 – Overzicht benodigde informatie analyse intern rendement

3	Aantal leerlingen, waarbij:	
	benodigde informatie beschikbaar	benodigde informatie niet beschikbaar
Start It (vmbo1)	19	4
Make It		
• vmbo2	6	1
• vmbo3	7	2
• havo3	-	2
Link It (vmbo4)	1	-
Do It	1	1
Totaal	34	10

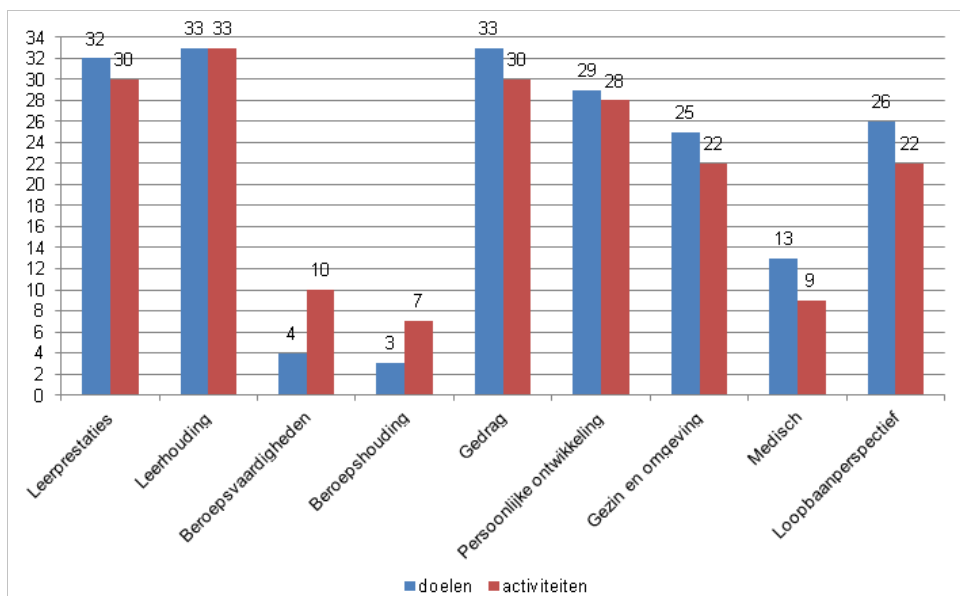
Op de verslagen die wél beschikbaar zijn, is nog wel het één en ander aan te merken. Zo is niet altijd duidelijk of er (op bepaalde gebieden) geen problemen zijn of dat het trajectplan/eindverslag onvolledig is ingevuld. Daarnaast is er soms sprake van onjuist gebruik van het trajectplan of eindverslag; dan is bijvoorbeeld de informatie uit het eindverslag als conclusie verwerkt in het trajectplan. Ook is er soms een discrepantie tussen het trajectplan en het eindverslag: de doelen die in het trajectplan zijn gesteld, worden niet genoemd in het eindverslag, of andersom. Deze discrepantie blijkt ook als we kijken naar onderstaande tabel. Bij lang niet bij alle leerlingen bij wie een doel is geformuleerd in het trajectplan zijn ook activiteiten ingevuld in het eindverslag. Het komt ook voor dat er bij bepaalde probleemgebieden activiteiten zijn ingevuld in het eindverslag, terwijl er in het trajectplan bij die probleemgebieden geen doelen zijn geformuleerd (zie bij Beroepsvaardigheden en Beroepshouding).

Tabel 4.2 – Discrepantie tussen trajectplan en eindverslag: aantal leerlingen bij wie doelen (trajectplan) en activiteiten (eindverslag) zijn ingevuld

Doel(en) geformuleerd bij: (trajectplan)	Aantal leerlingen	Percentage ¹	Activiteit(en) ingevuld bij: (eindverslag)	Aantal leerlingen	Percentage ²
Leerprestaties	32	94	Leerprestaties	30	94
Leerhouding	33	97	Leerhouding	33	100
Beroepsvaardigheden	4	12	Beroepsvaardigheden	10	250
Beroepshouding	3	9	Beroepshouding	7	233
Gedrag	33	97	Gedrag	30	91
Persoonlijke ontwikkeling	29	85	Persoonlijke ontwikkeling	28	97
Gezin en omgeving	25	74	Gezin en omgeving	22	88
Medisch	13	35	Medisch	9	69
Loopbaanperspectief	26	79	Loopbaanperspectief	22	85

1. Percentage van totaal aantal leerlingen (N=34);
2. Percentage van aantal leerlingen waarbij (binnen de probleemcategorie) doelen zijn geformuleerd (zie tweede kolom).

Figuur 4.1 – Discrepantie tussen trajectplan en eindverslag: aantal leerlingen bij wie doelen (trajectplan) en activiteiten (eindverslag) zijn ingevuld

Als we inhoudelijk kijken naar de geformuleerde doelen en activiteiten, blijkt dat bij het merendeel van de leerlingen de doelen en activiteiten *concreet* geformuleerd zijn. Bij gemiddeld circa 15 procent van de leerlingen is dit niet geval. In de verslagen van deze leerlingen zijn de gestelde doelen en ondernomen activiteiten wel *afleidbaar*. De concrete formulering van doelen en activiteiten is een aandachtspunt.

4.2 Voorkomen van problemen

In de trajectplannen is gekeken welk type doel is geformuleerd per probleemgebied (zie tabel 4.1). We zien dat de doelen die bij leerlingen gesteld worden veelal liggen op het gebied van leren (prestaties, houding), gedrag, persoonlijke ontwikkeling, en gezin en omgeving (met name contacten, betrokkenheid ouders). In voorgaande paragraaf kwam reeds naar voren dat bij relatief weinig leerlingen doelen worden geformuleerd op de probleemgebieden Beroepsvaardigheden, Beroepshouding en Medisch. Problemen op deze gebieden lijken aanzienlijk minder van toepassing dan de overige probleemgebieden op de leerlingen in het onderzoek. Dit is niet verwonderlijk, omdat de doelgroep van het onderzoek voornamelijk bestaat uit leerlingen van Start It en in mindere mate van Make It. De verwachting is dat bij leerlingen van Do It de focus meer zal liggen op Beroepsvaardigheden en Beroepshouding.

Tabel 4.3 –Leerlingen waarbij een bepaald type doel is geformuleerd (N + %)

	Aantal	%
Leerprestaties		
Vaststellen achterstanden of niveau	10	31
Verbeteren / inhalen van achterstanden	16	50
Verbeteren van cijfers voor (bepaalde) vakken / leergebieden	4	13
Anders	7	22
Leerhouding		
Terugdringen van verzuim	4	12
Aanleren van een vaardigheid	27	82
Verbeteren van de houding	12	36
Anders	1	3
Beroepsvaardigheden		
Aanleren van een (beroeps)vaardigheid	2	50
Anders	2	50
Beroepshouding		
Aanleren van een (beroeps)vaardigheid	-	-
Verbeteren van de houding	2	67
Anders	1	33
Gedrag		
Afleren of verminderen van negatief gedrag	12	36
Leren luisteren, opvolgen autoriteit of regels, leren nakomen afspraken	15	45
Veranderen of verbeteren van omgang met anderen	19	58
Verbeteren van sociale vaardigheden	9	27
Verbeteren van zelfvertrouwen of prestatiemotivatie, verminderen faalangst	1	3
Leerling inzicht bieden in eigen gedrag	4	12
Anders	2	6
Persoonlijke ontwikkeling		
Verbeteren van zelfvertrouwen of prestatiemotivatie, verminderen faalangst	9	31
Leren opstellen voor anderen	3	10
Verbeteren zelfstandigheid en/of zelfredzaamheid	11	38
Verminderen van negatieve gevoelens of depressiviteit, leerling zich prettig laten voelen	3	10
Anders	10	34
Gezin en omgeving		
Opzetten of intensiveren contacten met ouders/verzorgers	16	64
Vergroten van betrokkenheid van ouders/verzorgers	11	44
Inschakelen of intensiveren contacten met externe partijen	4	16
Onderzoek naar benodigde hulpverlening of ondersteuning voor leerling	2	8
Onderzoek naar geschikte woonsituatie voor leerling	-	-
Anders	7	28
Medisch		
Onderzoek naar lichamelijke of geestelijke klachten/problemen	2	15
Inschakelen van medische of geestelijke hulp	-	-
Overtuigen van noodzakelijkheid medische of geestelijke hulp bij problemen van leerlingen	-	-
Aanleren of verbeteren van therapietrouw en/of inname van medicijnen	5	38
Zoeken naar haalbare combinatie van school en gezondheidsklachten	1	8
Anders	5	38
Loopbaanperspectief		
Zicht op (uitstroom)mogelijkheden van de leerling	9	35
Oriëntatie door leerling op mogelijke vervolgstappen/uitstroom	10	38
Ontwikkelen van zelfinzicht in eigen kunnen bij/door leerling	1	4
Anders	6	23

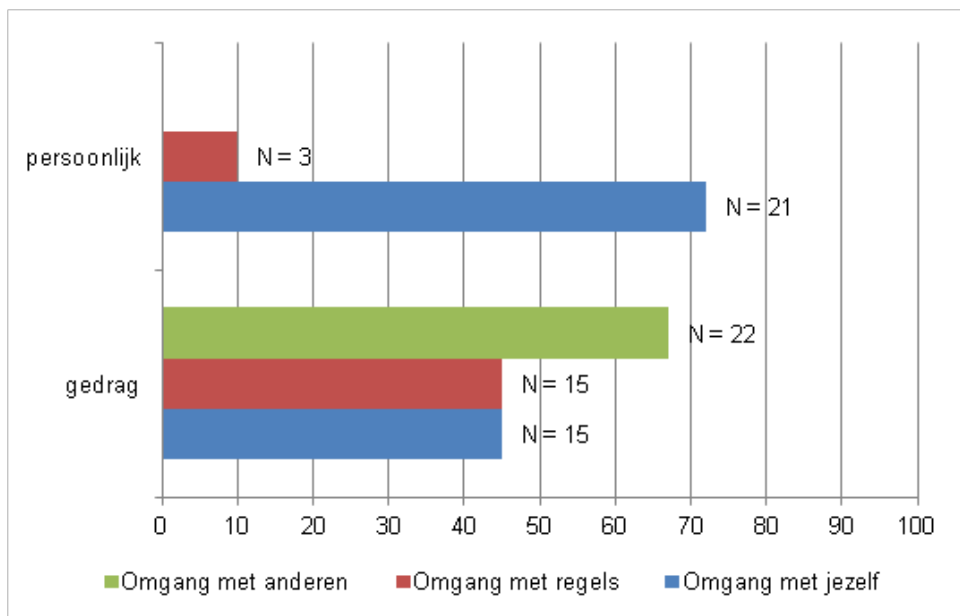
De doelen zijn vaak op te splitsen in diagnostische doelen (bijvoorbeeld ‘vaststellen van’, ‘onderzoek naar’) en oplossingsgerichte doelen (bijvoorbeeld ‘verbeteren/inhalen van achterstanden’, ‘verminderen van negatieve gevoelens’, ‘vergroten van betrokkenheid van ouders/verzorgers’). In sommige gevallen is het eerst nodig om vast te stellen welke problemen er precies spelen alvorens aan oplossingen te kunnen werken. Uit het overzicht blijkt dat dit met name speelt bij Leerprestaties. Alvorens te kunnen werken aan het verbeteren / inhalen van achterstanden moet logischerwijs eerst duidelijk zijn wat het niveau / de achterstand is.

Binnen de probleemgebieden Gedrag en Persoonlijke ontwikkeling staan drie typen doelen centraal, namelijk de omgang met regels (bijvoorbeeld ‘leren luisteren’), de omgang met anderen (bijvoorbeeld doelen gericht op sociale vaardigheden) en de omgang met jezelf (bijvoorbeeld ‘verminderen faalangst’). Onderstaande tabel en figuur geven weer welk type doelen het meest geformuleerd worden op het gebied van respectievelijk Gedrag en Persoonlijke ontwikkeling.

Tabel 4.3 – Voorkomen van doelen, voor probleemgebied Gedrag en Persoonlijke ontwikkeling

Gedrag	Aantallen	Percentages
<i>Omgang met jezelf</i>	15	45
<ul style="list-style-type: none"> • Afleren of verminderen van negatief gedrag, en/of • Verbeteren van zelfvertrouwen of prestatiemotivatie, verminderen faalangst, en/of • Leerling inzicht bieden in eigen gedrag 		
<i>Omgang met anderen</i>	22	67
<ul style="list-style-type: none"> • Veranderen of verbeteren van omgang met anderen, en/of • Verbeteren van sociale vaardigheden 		
<i>Omgang met regels</i>	15	45
<ul style="list-style-type: none"> • Leren luisteren, opvolgen autoriteit of regels, leren nakomen afspraken 		
Persoonlijke ontwikkeling	Aantallen	Percentages
<i>Omgang met jezelf</i>	21	72
<ul style="list-style-type: none"> • Verbeteren van zelfvertrouwen of prestatiemotivatie, verminderen faalangst, en/of • Verbeteren zelfstandigheid en/of zelfredzaamheid, en/of • Verminderen van negatieve gevoelens of depressiviteit, leerling zich prettig laten voelen 		
<i>Omgang met anderen</i>	3	10
<ul style="list-style-type: none"> • Leren opstellen voor anderen 		

Figuur 4.2 – Voorkomen van doelen, voor probleemgebied Gedrag en Persoonlijke ontwikkeling

Op het gebied van Gedrag ligt de nadruk op de omgang met anderen en in iets mindere mate op de omgang met jezelf en de omgang met regels. Op het gebied van Persoonlijke ontwikkeling – de naam zegt het al – ligt de focus juist op de omgang met jezelf.

Cumulatie van doelen op probleemgebieden

De Utrechtse School hanteert in totaal negen probleemgebieden, zoals die hierboven aan de orde kwamen. Gemiddeld worden bij een leerling op zes probleemgebieden doelen geformuleerd. Bij circa een derde van de leerlingen worden doelen gesteld op meer dan zes probleemgebieden. Het komt niet voor dat op slechts één probleemgebied doelen worden nagestreefd. Dat betekent dat alle leerlingen te maken hebben met problemen op minstens twee verschillende gebieden. Dit is geen opvallende uitkomst. De Utrechtse School is immers gericht op overbelaste jongeren, ofwel jongeren waarbij sprake is van stapeling van problemen. In hoofdstuk 2 kwam reeds aan de orde dat de Utrechtse School ook daadwerkelijk overbelaste jongeren opvangt en in die zin doet wat het moet doen.

4.3 Activiteiten en betrokken personen

In overeenstemming met de probleemgebieden waarop doelen worden geformuleerd, zijn ondernomen activiteiten vooral zichtbaar op het gebied van leren (leerprestaties, leerhouding), gedrag en persoonlijke ontwikkeling. Eerder werd al aangehaald dat dit waarschijnlijk samenhangt met kenmerken van de doelgroep. Meer dan de helft van de leerlingen in het onderzoek is immers afkomstig van Start It. Verwacht wordt dat bij leerlingen van Do It de focus meer ligt op Beroepsvaardigheden en Beroepshouding. Deze verwachting is nu niet te toetsen, omdat slechts van één Do It leerling gegevens beschikbaar zijn. Onderstaande tabel geeft per probleemgebied weer welk type activiteiten ondernomen worden.

Tabel 4.4 – Type activiteiten per probleemgebied (aantal leerlingen waarbij activiteit ondernomen wordt)

	Leer- presta- ties	Leer- houding	Be- roeps- vaardig- heden	Be- roeps- houding	Gedrag	Persoon- lijke ont- wikkeling	Gezin en omge- ving	Medisch	Loop- baan
1. Geen activiteiten ingevuld	4	1	24	27	4	6	12	25	12
2. Voorlichting	1	1	-	1	-	-	-	-	2
3. Contact, informatie-uitwisseling	3	3	-	1	1	4	18	6	5
4. Test, onderzoek	14	-	-	-	-	1	-	-	7
5. Training	2	2	1	-	7	7	-	1	1
6. Gesprekken	5	4	2	-	11	12	4	1	2
7. Begeleiding*	14	20	1	-	11	7	-	-	6
8. Zorgmelding	-	-	-	-	-	-	3	-	-
9. Anders	4	5	7	5	1	7	1	1	3
Totaal leerlingen (N)	34	34	34	34	34	34	34	34	34

* Meer specifieke informatie over het soort begeleiding komt in het eindverslag niet terug.

Niet opvallend is dat bij Leerprestaties, naast de meer algemene begeleiding, aandacht is voor het afnemen van tests en/of het doen van onderzoek naar niveau/achterstanden. Alvorens in te kunnen zetten op het inhalen van achterstanden of het verbeteren van resultaten moet duidelijk zijn wat het niveau / de achterstand is. Dit kwam in het voorgaande reeds aan de orde. Bij problemen op het gebied van Gedrag en Persoonlijke ontwikkelingen gaat het relatief vaak om activiteiten in de vorm van gesprekken met de leerling (eventueel samen met een derde partij) en - in iets mindere mate - het geven van training aan de leerling. Logischerwijs staat binnen het probleemgebied Gezin en omgeving contact en informatie-uitwisseling met andere partij-

en centraal. Het gaat immers veelal om doelen die gericht zijn op het intensiveren van de contacten met en betrokkenheid van ouders en/of andere relevante partijen. De activiteiten lijken in die zin goed aan te sluiten bij het type probleem.

Betrokken personen

Vrijwel alle leerlingen van de Utrechtse School zijn overbelast. Deze leerlingen vragen intensieve aandacht. Eerder onderzoek bij de Utrechtse School wees uit dat een groot gedeelte van de leerlingen (circa 80 procent) te maken heeft met minimaal één vorm van hulpverlening. In de eindverslagen komt niet duidelijk naar voren welke personen / partijen betrokken waren bij de uitvoering van de ondernomen activiteiten. De leerkracht / mentor is de enige betrokkene die in veel eindverslagen genoemd wordt. Enkele keren worden ook andere partijen genoemd, bijvoorbeeld orthopedagoog, (school)maatschappelijk werk, ambulant begeleider. Ook al gaat het om kleine aantallen, de verscheidenheid aan betrokken personen / partijen is het grootst bij activiteiten gericht op het probleemgebied Gezin en Omgeving. Dit is niet opvallend, omdat de gestelde doelen binnen dit probleemgebied niet enkel gericht zijn op de leerling zelf, maar ook op andere betrokkenen (ouders / verzorgers, externe partijen).

4.4 Realisatie van de doelen

In deze paragraaf kijken we naar de mate waarin de Utrechtse School erin slaagt om leerlingen hun doelen te laten bereiken. We kunnen dit onderwerp van twee kanten benaderen. Allereerst kijken we naar de mate waarin de doelen op een bepaald probleemgebied worden behaald. Daarmee wordt zichtbaar of de Utrechtse School er beter in slaagt bepaalde soorten doelen te behalen. Daarnaast kijken we ook naar de mate van doelrealisatie per leerling. Daarmee wordt duidelijk in hoeverre de Utrechtse School succesvol is op individueel niveau.

Realisatie per probleemgebied

Vrijwel alle eindverslagen geven een beeld van de mate waarin de geformuleerde doelen daadwerkelijk gerealiseerd zijn. De invullers van de verslagen hebben weergegeven wat het doel was waarnaar gestreefd werd en in hoeverre dat doel behaald is. Onderstaande tabel geeft per probleemgebied de doelrealisatie weer. Om een gemiddelde score per probleemgebied te kunnen genereren, zijn scores gegeven aan de mate waarin doelen behaald zijn:

- Doel(en) niet behaald = score 0
- Doel(en) deels behaald = score 1
- Doel(en) volledig behaald = score 2

Tabel 4.5 – Realisatie doelen per probleemgebied

Probleemgebieden	Aantal leerlingen waar doelen zijn gesteld	Gemiddelde score	Percentage leerlingen, waarbij:		
			doelen volledig behaald	doelen deels behaald	doelen niet behaald
Gezin en omgeving ¹	25	1,55	50	42	-
Persoonlijke ontwikkeling ¹	29	1,44	55	24	14
Beroepsvaardigheden ²	4	1,43	43	57	-
Leerhouding	33	1,41	56	29	15
Loopbaanperspectief	26	1,38	54	31	15
Leerprestaties	32	1,35	52	32	16
Gedrag	33	1,30	47	37	17
Beroepshouding ²	3	1,00	-	100	-
Medisch	13	0,92	39	15	46

1. Zowel binnen de categorie Gezin en omgeving als Persoonlijke ontwikkeling is bij 2 leerlingen onduidelijk of de doelen zijn behaald (dit komt in het eindverslag niet duidelijk niet voren).

2. Met name binnen de categorieën Beroepsvaardigheden en Beroepshouding gaat het om zeer kleine leerlingaantallen.

De gemiddelde totaalscore bedraagt 1,41. Alhoewel het gaat om kleine verschillen maakt bovenstaande tabel zichtbaar dat (wat de gemiddelde score betreft) op de probleemgebieden Gezin en omgeving, Persoonlijke ontwikkeling en Beroepsvaardigheden betere resultaten worden bereikt ten opzichte van de gemiddelde score. Dat betekent dat de Utrechtse School op deze probleemgebieden beter in staat is doelen te realiseren dan op de overige probleemgebieden.

Als we kijken naar de percentages in tabel blijkt het aantal leerlingen, waarbij de doelen volledig behaald zijn, te schommelen rondom de 50 procent.²⁰ Met uitzondering van de categorie Medisch, daar wordt 'slechts' bij 39 procent van de leerlingen de doelen volledig behaald. Bij bijna de helft (46 procent) van de leerlingen waarbij doelen op 'medisch gebied' zijn geformuleerd, worden deze doelen niet behaald. Dit percentage is op de andere probleemgebieden aanzienlijk lager. Blijkbaar heeft de Utrechtse School op medisch gebied weinig grip op te leerlingen.

Bij problemen op de gebieden Gezin en omgeving en Persoonlijke ontwikkeling zijn vaker verschillende personen / partijen betrokken bij de uitvoering van de activiteiten dan bij de andere probleemgebieden. Gaat het bij de overige probleemgebieden merendeels om betrokkenheid van de leerkracht/mentor en in mindere mate een orthopedagoog, bij Gezin en omgeving en in iets mindere mate Persoonlijke ontwikkeling is de diversiteit aan betrokkenen groter (ook ambulante begeleider, BJZ, GGZ, ouders/verzorgers, (school)arts, (school)maatschappelijk werk). Kijkend naar de doelrealisatie lijkt de samenwerking met de verschillende partijen tot een goed resultaat te leiden.

²⁰ Beroepsvaardigheden en Beroepshouding buiten beschouwing gelaten, want gaat om zeer kleine leerlingaantallen.

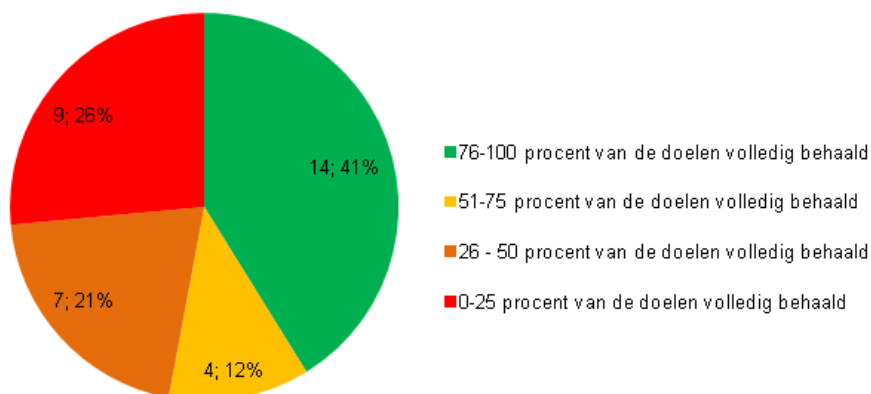
Realisatie per leerling

De Utrechtse School onderscheidt negen probleemgebieden. Eerder kwam reeds aan de orde dat gemiddeld op zes probleemgebieden doelen worden geformuleerd. Bij geen enkele leerling worden op alle negen probleemgebieden doelen gesteld, het gaat om doelen op maximaal acht probleemgebieden. Dit komt ook naar voren in onderstaande tabel. Deze tabel geeft per leerling het aantal probleemgebieden weer waarop doelen zijn gesteld en op hoeveel (percentage) van deze probleemgebieden de doelen *volledig*, *deels* dan wel *niet* zijn behaald. Figuur 4.3 geeft het grafisch weer.

Tabel 4.6 – Realisatie doelen per leerling

Leerling	Aantal probleemgebieden waarop doelen zijn gesteld	% probleemgebieden waarop doelen <i>volledig</i> zijn behaald	% probleemgebieden waarop doelen <i>deels</i> zijn behaald	% probleemgebieden waarop doelen <i>niet</i> zijn behaald
1	6	100	-	-
2	6	100	-	-
3	6	100	-	-
4	6	100	-	-
5	5	100	-	-
6	3	100	-	-
7	3	100	-	-
8	3	100	-	-
9	3	100	-	-
10	2	100	-	-
11	6	83	17	-
12	5	80	20	-
13	5	80	20	-
14	5	80	20	-
15	8	75	13	13
16	7	71	29	-
17	7	57	43	-
18	7	57	29	14
19	6	50	50	-
20	7	43	43	14
21	5	40	60	-
22	7	29	71	-
23	7	29	57	14
24	7	29	43	29
25	7	29	71	-
26	5	20	40	40
27	5	20	60	20
28	6	17	67	17
29	8	13	75	13
30	7	-	29	71
31	6	-	83	17
32	6	-	50	50
33	6	-	17	83
34	5	-	20	80

Figuur 4.3 – Realisatie doelen per leerling

Bij 18 van de 34 leerlingen worden op meer dan de helft van de aan de orde zijnde probleemgebieden de geformuleerde doelen volledig gerealiseerd. Bij 10 leerlingen worden zelfs alle gestelde doelen volledig behaald. Als we inzoomen op het leerjaar van de 18 leerlingen waarmee het beste resultaat wordt bereikt, valt het relatief grote aandeel VMBO3 leerlingen en het relatief kleine aandeel VMBO2 leerlingen op. Op basis van deze bevindingen lijken met leerlingen uit het derde leerjaar betere resultaten te worden bereikt dan gemiddeld en met leerlingen uit het tweede leerjaar juist minder goede resultaten dan gemiddeld. Of dit ook daadwerkelijk zo is, zal moeten blijken in een volgende meting. Het aantal leerlingen per leerjaar/programma is nu te klein om gefundeerde uitspraken te kunnen doen over de realisatie van de doelen in relatie tot het leerjaar/programma dat de leerling binnen de Utrechtse School volgt.

Succesvol?

De vraag dringt zich op of de Utrechtse School nu succesvol is als het gaat om het realiseren van de doelen die geformuleerd zijn. Het antwoord op deze vraag hangt af van wat de Utrechtse School wil bereiken met de leerlingen. Als de inzet is om *alle* gestelde doelen te behalen, dan is de Utrechtse School er nog niet. Slechts bij tien leerlingen worden immers alle gestelde doelen volledig gerealiseerd.

De uitkomsten wijzen uit dat het oordeel van de invuller van het eindverslag over de gerealiseerde verbetering bij de leerling positiever is als de gestelde doelen volledig behaald zijn. Dit pleit ervoor de focus te leggen op het volledig realiseren van de doelstellingen. Wellicht is dit binnen de Utrechtse School wel het streven, in de resultaten is deze doelstelling echter nog niet zichtbaar.

4.5 Conclusie

In dit hoofdstuk stond het intern rendement centraal, ofwel de mate waarin leerlingen door de Utrechtse School zijn geholpen op het gebied van de problemen waarmee zij te maken hebben. Om het intern rendement aan te kunnen tonen, moet zichtbaar gemaakt worden welke vooruitgang met de leerling is geboekt gedurende een opleidingstraject op de Utrechtse School. We hebben hiervoor het trajectplan en eindverslag van de leerlingen gebruikt. In deze eerste meting van het intern rendement hebben we nadrukkelijk ook gekeken naar de kwaliteit van de trajectplannen en eindverslagen. De conclusies luiden als volgt:

- Er zijn flinke verbeteringen nodig wat betreft de beschikbaarheid en de kwaliteit van de plannen/verslagen. Van enkele leerlingen ontbreekt het trajectplan en/of eindverslag zonder dat daar een legitieme reden voor is. Op basis van de wél beschikbare verslagen zijn aandachtspunten te formuleren als het gaat om de aansluiting tussen trajectplan en eindverslag, het consistent formuleren van doelen en activiteiten (doelen en activiteiten sluiten op elkaar aan), en het concreet formuleren van doelen en activiteiten.
- Wat de realisatie van doelen betreft kunnen we concluderen dat de Utrechtse School bij weinig leerlingen een uitsluitend negatief resultaat behaalt. Het komt niet voor dat géén van de gestelde doelen bereikt wordt. Het aantal leerlingen waarbij de gestelde doelen volledig behaald worden, is echter ook niet groot. Bij veel leerlingen is de Utrechtse School deels succesvol (doelen worden deels behaald). Dat betekent dat er ruimte is voor verbetering.
- Het is op dit moment moeilijk om een waardeoordeel te geven wat het intern rendement betreft. Er is immers sprake van een startmeting. Door de meting van het intern rendement op te nemen in de monitor wordt het in de toekomst mogelijk om:
 - een vergelijking te maken tussen programma's van de Utrechtse School;
 - meerdere uitstroomjaren te volgen (worden de resultaten met betrekking tot het intern rendement steeds beter?);
 - een relatie te leggen met het vervolg van de studieloopbaan en studieresultaten van de leerlingen (longitudinaal volgen van de leerlingen).
- In hoofdstuk 3 kwam naar voren dat de conclusies met betrekking tot het extern rendement heel positief zijn: de Utrechtse School slaagt er goed in om leerlingen succesvol (met diploma) uit te laten stromen en na uitstroom in het onderwijs te houden. Dit hoofdstuk, over het intern rendement, heeft laten zien dat het grootste deel van de leerlingen (namelijk 24 van de 34) nog wel in bepaalde mate te maken heeft met problemen op het moment van uitstroom. De mate waarin de problemen nog aanwezig zijn en de leerling geleerd heeft met de problemen om te gaan, verschilt van leerling tot leerling. De vraag is in hoeverre deze 'overgebleven' problemen consequenties hebben in de verdere studieloopbaan van de leerling. Door de leerlingen op langere termijn te volgen, zijn hierover in de toekomst uitspraken te doen.

Bijlage 1 – Methodiek van de probleemprofielen

Er is er sprake van hiërarchisch geordende profielen, zodat voor elk persoon maar één profiel van toepassing is. De typologie bestaat uit vijf hoofdcategorieën (profielen), namelijk gedragsproblematiek,

persoonlijke problematiek, problemen in de studiehouding, problemen met het niveau en loopbaanproblematiek. De zesde categorie bestaat uit overige problematiek. In elk van de hoofdcategorieën vallen diverse soorten problemen.

In het profiel Gedragsproblematiek zijn alle vormen van problemen in het gedrag en sociaal-emotionele problemen opgenomen. De meeste geïndiceerde stoornissen, zoals stoornissen in het autismespectrum en veelvoorkomende stoornissen als ADHD en ADD, vallen binnen dit profiel. Het profiel Persoonlijke problematiek omvat problemen in de thuis- of gezinssituatie, gezondheidsproblemen, inclusief fysieke beperkingen, verslavingsproblemen en financiële problemen.

De genoemde twee profielen hebben betrekking op de persoon zelf en op zijn of haar privésituatie. De andere drie profielen gaan over de studie. Problemen met de studiehouding/vaardigheden omvat problemen rondom motivatie, leerhouding en verzuim. Het profiel Problemen met het studieniveau verwijst expliciet naar problemen door leerachterstanden, een te hoog studieniveau en problemen met de Nederlandse taal. Het laatste profiel van de Loopbaanproblematiek heeft betrekking op studiekeuzeproblemen en studiewisselingen, inclusief afstroom.

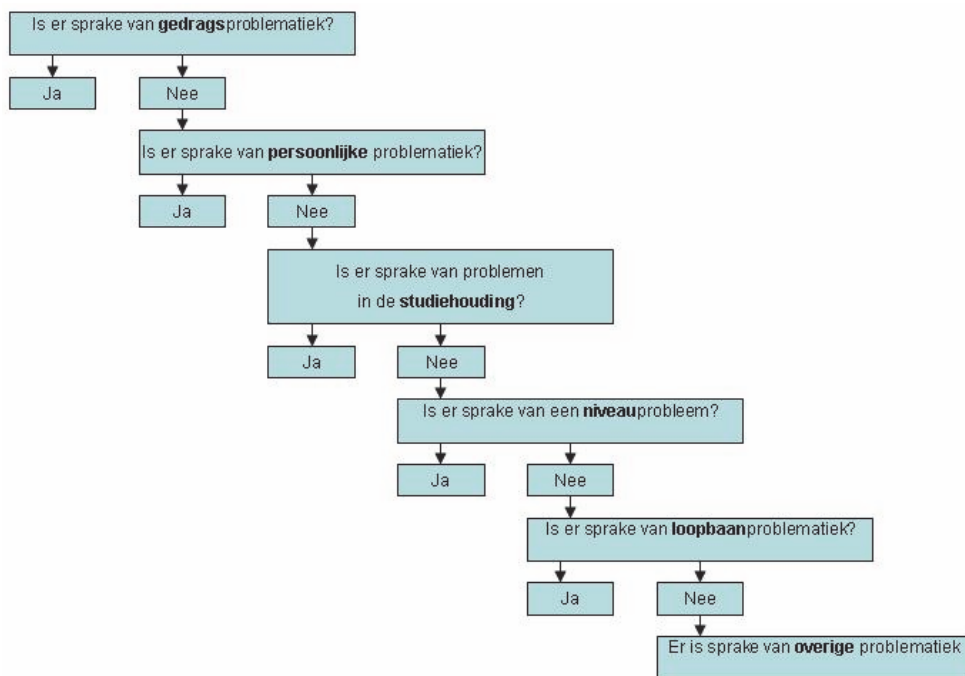
De namen van de profielen zijn zo gekozen dat ze de hoofdmoot van de problemen binnen het profiel omvatten. Dat pakt niet altijd gelukkig uit, omdat bijvoorbeeld onder de noemer gedragsproblematiek ook een flink deel geestelijke gezondheidsproblematiek opgenomen is. De aanduiding gedragsproblematiek is dan ook geen classificatie van problemen, maar louter een verzamelbegrip.

Het schema hieronder geeft weer welke problemen horen bij welk profiel:

<p>Gedragproblematiek</p>	<ul style="list-style-type: none"> • agressief, boos • stil, gesloten • druk, niet luisteren • andere specifieke problemen • problemen met gedrag algemeen • onverantwoordelijk (niet aanspreekbaar op gedrag) • gedrag afhankelijk van medicatie • wisselend gedrag / labiel • beïnvloedbaar • kan niet goed tegen kritiek • autoriteitsproblemen • brutaal • komt afspraken niet na • pesten • wordt gepest • faalangst • angstig/bang gedrag • weinig zelfvertrouwen (laag zelfbeeld) • problemen met sociale vaardigheden • depressief gedrag/zelfmoordneigingen
<p>Persoonlijke problematiek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - problemen in thuissituatie/gezinssituatie • gescheiden ouders • ziekte / handicap ouder(s)/broer(s)/zus(sen) (ook psychisch) • gestorven ouder(s)/gezinsleden • agressieve ouder(s)/broer(s)/zus(sen)/familieleden • financiële problemen / schuldsanering thuis • ouder(s)/broer(s)/zus(sen) in detentie/criminaliteit van familieleden • gezinsvoogd/OTS/uithuisplaatsing • pedagogische onmacht bij ouder(s) • heel groot gezin • verslavingsproblemen ouder(s)/broer(s)/zus(sen) (bv. alcohol, drugs) • gezin/opvoeding biedt geen structuur • in crisisopvang (gezeten) • veel ruzie in thuissituatie • geen steun van thuis/ niet betrokken • andere specifieke problemen • problemen in thuissituatie algemeen - problemen in lichamelijke situatie (medisch/gezondheid) • chronische ziekte (bijv. astma, diabetes, etc.) • visuele beperking (bijv. (gedeeltelijk) blind) • auditieve beperking (bijv. (gedeeltelijk) doof) • motorische beperking (bijv. verlamming, spasmes, in rolstoel) / motorische problemen • energetische beperking (bijv. vermoeidheidsklachten, slaapproblemen, verstoord dag-nachtritme)

	<ul style="list-style-type: none"> • beperking in spreken of taalgebruik (bijv. stotteren, afasie) • gebruikt medicijnen • overgewicht • migraine / hoofdpijnen • andere specifieke klachten • problemen / klachten met gezondheid algemeen <ul style="list-style-type: none"> - problemen met verslaving • alcoholverslaving • drugsverslaving • computer/ game verslaving (bv. internet, chatten, (online) games) • gokverslaving • andere specifieke verslaving • verslaving algemeen <ul style="list-style-type: none"> - problemen met financiën • schulden • onvoldoende inkomen • andere specifieke financiële problemen problemen met financiën algemeen
Problemen in de studiehouding / studievaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> • motivatieproblemen • concentratieproblemen • nooit op tijd werk af (tempo) • verzuimt / spijbelt veel • weinig doorzettingsvermogen • onzelfstandig • werkt te snel (daardoor onnauwkeurig) • huiswerk niet in orde • heeft geen structuur • problemen/moeite met plannen • andere specifieke problemen • problemen met studiehouding algemeen
Niveauproblematiek	<ul style="list-style-type: none"> • leerachterstand technisch lezen (leerachterstand is ≥ 0.25) • leerachterstand begrijpend lezen (leerachterstand is ≥ 0.25) • leerachterstand spelling (leerachterstand is ≥ 0.25) • leerachterstand (inzichtelijk) rekenen (leerachterstand ≥ 0.25) • problemen met Nederlandse taal • andere specifieke problemen
Loopbaanproblematiek	<ul style="list-style-type: none"> • problemen met studie/beroepskeuze • andere specifieke loopbaanproblemen • loopbaanproblemen algemeen

Figuur 1 – Overzicht hiërarchische ordening problematiek

De Utrechtse School richt zich op leerlingen, die door een stapeling van problemen, tijdelijk of voor een langere periode niet in het reguliere onderwijs terecht kunnen. Het gaat om jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar, die moeite hebben met leren, sociaal emotionele problemen hebben en/of problemen ondervinden in de thuissituatie. Deze jongeren hebben intensieve begeleiding nodig, die in het reguliere onderwijs niet gegarandeerd kan worden.

De leerlingen van de Utrechtse School worden gevolgd in de Regiomonitor voortijdig schoolverlaten Utrecht. De derde meting in de monitoring van de Utrechtse School is eind 2012 uitgevoerd. Net als in de eerdere metingen is de nieuwe instroom beschreven om te bepalen in welke mate de leerlingen van de Utrechtse School voldoen aan het profiel van zware, gestapelde problematiek. Ook is het extern rendement in termen van behaald diploma/startkwalificatie beschreven. De jaarlijkse monitoring maakt het nu mogelijk het externe rendement voor drie jaargroepen op een rij te zetten en de ontwikkeling over meerdere jaren zichtbaar te maken. Voor het eerst is ook het intern rendement meegenomen. Het intern rendement zegt iets over de meerwaarde voor de individuele leerling, namelijk de mate waarin hij geholpen is met de problemen waarmee hij te maken heeft. Tegelijk is de totale meerwaarde voor alle leerlingen bij elkaar opgeteld een belangrijke indicator voor het succes van de Utrechtse School als geheel.

De Regiomonitor voortijdig schoolverlaten Utrecht heeft tot doel om beleid en maatregelen ter bestrijding van voortijdig schoolverlaten te monitoren en te evalueren. In de monitor worden jongeren in de provincie Utrecht gevolgd in hun schoolloopbaan. De Regiomonitor is ontwikkeld met financiële steun van de provincie Utrecht en de gemeenten Utrecht en Amersfoort in het kader van de Convenanten Voortijdig Schoolverlaten.

De Regiomonitor is eigendom van de gemeenten in de RMC-regio Utrecht en de RMC-regio Eem en Vallei. De gemeenten Utrecht en Amersfoort treden op als contactgemeenten. De Regiomonitor wordt uitgevoerd door Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA), te Nijmegen.